

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту

Завідувач кафедри

(підпис) Олег ШЕРЕМЕТ
(прізвище та ініціали)

(підпис) Тамара БЕРЕЗЯНКО
(прізвище та ініціали)

«__» _____ 2023 р.

«__» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності _____ 073 «Менеджмент» _____
(код та спеціальності)

освітньо-професійної програми «Менеджмент» _____

на тему: «Підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах впли-
ву зовнішнього середовища»

Виконав: здобувач 5 курсу, групи ЗМН-5-5

Корж Олександр Русланович

(підпис)

Керівник Якимчук Тетяна Володимирівна

(підпис)

Рецензент

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Я як здобувач Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав і не одержував недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту
Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки
праці та менеджменту

Т.В. Березянко
«30» вересня 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Коржу Олександр Руслановичу

1. Тема роботи «Підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах впливу зовнішнього середовища»

керівник Якимчук Т.В, к.е.н., доц.

затверджені наказом закладу вищої освіти від 30.09.2022 р. № 587-к.

2. Строк подання здобувачем роботи 27 січня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні акти, аналітичні та статистичні матеріали стосовно теми роботи, бухгалтерська, статистична звітність та аналітичні матеріали ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка».

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Розділ 1. Теоретико-методичні засади підвищення ефективності діяльності підприємства.

Розділ 2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка».

Розділ 3. Підвищення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» в умовах впливу зовнішнього середовища.

5. Перелік графічного матеріалу

Результати дослідження знайшли відображення в 6 рисунках та 20 таблицях ілюстративного матеріалу

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 30 вересня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи. Складання бібліографії наукових джерел	01.10.2022 р.	
2	Розроблення та затвердження плану роботи керівником кваліфікаційної роботи і керівником проєктної групи	04.10.2022 р.	
3	Робота над вступом до кваліфікаційної роботи	15.10.2022 р.	
4	Підготовка першого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	10.11.2022 р.	
5	Підготовка другого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	20.11.2022 р.	
6	Підготовка третього розділу, висновків до нього та подання його керівнику	15.12.2022 р.	
7	Підготовка висновків до роботи та подання його керівнику	08.01.2023 р.	
8	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	11.01.2023 р.	
9	Остаточне оформлення роботи. Формування проєкту доповіді, ілюстративного матеріалу. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	13.01.2023 р.	
10	Подання завершеної роботи на розгляд комісії з попереднього захисту	14.01.2023 р.	
11	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри та подача електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	27.01.2023 р.	
12	Захист кваліфікаційної роботи	Згідно графіку захисту	

Здобувач

(підпис)

О.Р. Корж

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Т.В. Якимчук

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі розглянуто і узагальнено існуючі теоретико-методичні аспекти забезпечення ефективності діяльності підприємства. У роботі описано сутність ефективності діяльності підприємства та показники, що її описують, а також розглянуто трактування поняття ефективності діяльності та управління нею.

Для оцінки доцільності запропонованого заходу було визначено сучасний рівень розвитку ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» та охарактеризовано рівень ефективності його діяльності.

На основі дослідження ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» було розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності підприємства, що дасть змогу отримати додатковий прибуток.

Проведені розрахунки свідчать, що запропонований проєкт є прибутковим та в подальшому можливе його впровадження на підприємстві.

Кваліфікаційна робота складена на 70 сторінках (без урахування додатків), містить 20 таблиць та 6 рисунків.

Ключові слова: ефективність, ефективність діяльності, зовнішнє середовище, фармацевтична промисловість.

ANNOTATION

The final work considered and summarized the existing theoretical and methodological aspects of ensuring the efficiency of the enterprise. The work describes the essence of activity efficiency and the indicators that describe it, and also considers the interpretation of the concept of activity efficiency and its management.

In order to assess the feasibility of the proposed measure, the current level of development of PJSC "Khimpharmzavod "Chervona Zirka" was determined and the level of efficiency of its activity was characterized.

On the basis of the study of the results of ensuring the efficiency of the activity of PJSC "Khimpharmzavod "Chervona Zirka", proposals were developed to increase the efficiency of the enterprise's activity, which will make it possible to obtain additional income.

The performed calculations show that the proposed project is profitable and its implementation at the enterprise is possible in the future.

The graduation work is composed on 70 pages (not including appendices), contains 20 tables and 6 figures.

Key words: efficiency, efficiency of activities, external environment, pharmaceutical industry.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	9
1.1. Поняття ефективності діяльності підприємства	9
1.2. Зовнішнє середовище та його вплив на ефективність діяльності підприємства.....	13
1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства	20
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ХІМФАРМЗАВОД «ЧЕРВОНА ЗІРКА»	29
2.1. Загальна характеристика підприємства та середовища його функціонування	29
2.2. Аналіз господарської діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка».....	38
2.3. Оцінка ефективності діяльності підприємства.....	43
Висновки до розділу 2.....	49
РОЗДІЛ 3 ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ХІМФАРМЗАВОД «ЧЕРВОНА ЗІРКА» З УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	50
3.1. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.....	50
3.2. Обґрунтування впровадження нового виду продукції з метою підви- щення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»	53
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Поняття «ефективність діяльності підприємства», в сучасних ринкових умовах, займає одну з важливих характеристик доходності бізнесу та результативності управління компанією, що сприяє її подальшому функціонуванню та розвитку. В умовах високого рівня невизначеності, конкуренції, присутності різного роду кризових явищ, наявності різних політичних та економічних проблем в країні та через неузгодженість рішень менеджерів всередині компанії, підвищення ефективності функціонування підприємства є першочерговим напрямом вирішення зазначених проблем. Необхідність підвищення рівня ефективності діяльності та удосконалення управління на підприємстві полягає не тільки у формуванні нових цілей, завдань та принципів менеджменту, у задоволенні потреб споживачів та розширенні ринкових можливостей компанії, але й в оперативному, своєчасному реагуванні керівництва компанії на негативний вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на організацію. Тому основна мета підвищення ефективності діяльності підприємств – це, перш за все, раціональне використання всіх ресурсів компаній та їх потенціалу в цілому, а по-друге, формування нових концепцій сучасного управління у взаємозв'язку із розвитком теоретико-методологічного та практичного інструментарію менеджменту, цифрового маркетингу, інформаційної економіки, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та економічних трансформацій.

Над теоретичними і практичними аспектами оцінки ефективності виробничої діяльності працювало багато зарубіжних і вітчизняних вчених, серед яких Е. В. Градоедов, Г. О. Швиданенко, П. В. Круш, І. В. Ковальчук, В. І. Подвігіна, Б. М. Сердюк, І. Н. Герчикова, С. Ф. Покропивний, А. В. Шегда.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних основ підвищення ефективності діяльності підприємства та обґрунтування

пропозицій щодо підвищення її ефективності в умовах впливу зовнішнього середовища.

Поставлена у роботі мета зумовила вирішення наступних *завдань*:

- дослідити поняття ефективності діяльності підприємства;
- розглянути методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства;
- здійснити загальну характеристику підприємства та розглянути зовнішнє середовище його функціонування;
- проаналізувати господарську діяльність ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»;
- провести оцінку ефективності діяльності досліджуваного підприємства;
- запропонувати напрями підвищення ефективності діяльності підприємства;
- обґрунтувати введення нового виду продукції з метою підвищення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка».

Об'єктом дослідження є процес підвищення ефективності діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Сферою застосування є ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка».

У роботі використано такі *методи дослідження*, як узагальнення за ознаками, емпіричний, економічний аналіз, синтез.

Інформаційною базою написання кваліфікаційної роботи стали наукові праці вітчизняних та закордонних учених у сфері забезпечення ефективності діяльності підприємства; законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують діяльність підприємств; статистична та фінансова звітність підприємства; періодичні видання; інформаційно-аналітичні матеріали, Інтернет-ресурси.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

1.1. Поняття ефективності діяльності підприємства

Базовою метою діяльності підприємства на ринку являється підвищення власного капіталу та отримання прибутку через здійснення виробничої й іншої господарської діяльності. Усі методики, які пов'язані, наприклад, з розширенням асортименту товарів, вдосконаленням організаційної структури, зростанням ефективності діяльності підприємства, виходом на нові ринки, усе це сприяє задоволенню потреб споживачів й отримання компанією доходів від реалізації товарів, робіт, послуг. Для того, щоб охарактеризувати економічну ефективність діяльності підприємств, перш за все, доцільно представити теоретичні аспекти таких понять як «ефект», «ефективність», «результативність», «рентабельність», «прибутковість», «доходність» та «ефективність діяльності». На перший погляд всі ці поняття є однаковими, проте, це не так, оскільки кожне з них має різну економічну сутність та методологічний інструментарій аналізу і оцінювання [33].

Згідно з навчально-науковою літературою, «ефект» – це результат реалізації ряду заходів, що спрямовані на підвищення ефективності виробничого процесу за рахунок економії й раціонального використання всіх виробничих ресурсів [1]. Економічна ефективність – термін, що використовується для оцінки усіх результатів господарської діяльності підприємства у порівнянні із зусиллями, і пов'язаними з відповідною діяльністю. Економічна ефективність являється основним якісним чинником економічного зростання організації, поскільки забезпечує абсолютне зростання результатів за тієї ж величини зусиль. Економічна ефективність включає рентабельність, що є загальним показником ефективності [2].

Економічна ефективність являється ключовою категорією саме ринкової економіки, що безпосередньо пов'язана із досягненням кінцевої цілі розвитку суспільного виробництва у цілому, і також кожного підприємства зокрема. Щоб дати чітке визначення дефініції «ефективність діяльності підприємства» слід окремо розглянути саме такі поняття, як «економічний ефект», «діяльність підприємства», «ефективність». Економічний ефект являється складовою економічної ефективності [4]. Категорія «економічний ефект» й «економічна ефективність» відносяться до найважливіших категорій ринкової економіки. Дані поняття тісно пов'язані між собою. В кожного автора своє тлумачення дефініції «економічного ефекту». Визначення поняття наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Тлумачення поняття «економічний ефект» різними авторами

Автор(и), джерело	Визначення
Аванесова Н.Е. [1]	Економічний ефект – це корисний результат економічної діяльності, що вимірюється як різниця між грошовим доходом від діяльності й грошовими витратами для її здійснення.
Бабушкіна Е.А. [2]	Економічний ефект – це різниця між результатами з економічної діяльності й витратами, вироблених для їх отримання та використання.
Богданович О.Г. [7]	Економічний ефект – це результативність економічної діяльності, та реалізації економічних програм та заходів, які характеризуються відношенням одержаного економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, що зумовили отримання цього результату.
Висlobодська Г.П. [9]	Економічний ефект – результат праці людини у процесі виробництва матеріальних цінностей (кількість випущеної продукції).
Занозовська О.Г. [15]	Під економічним ефектом слід розуміти результат реалізації заходів, що спрямовані на підвищення ефективності виробництва в першу чергу за рахунок економії всіх виробничих ресурсів.

Після розгляду поняття «економічний ефект» можна зробити висновок, що економічний ефект – це результат економічної діяльності від впровадження запропонованих заходів щодо вдосконалення організації роботи на підприємстві. Незаперечним фактом являється те, що ефективність – це складна, комплексна, багатогранна категорія.

На думку великої кількості науковців ефективність являється однією з найскладніших понять сучасної економічної науки. Крім того, категорія

ефективності розвивалася в часі і має тривалу й складну історію становлення. У наступній таблиці розглянуто сутність поняття «ефективність».

Таблиця 1.2

Тлумачення поняття «ефективність» різних авторів

Автор(и), джерело	Визначення
Д. Рікардо [58]	Поняття «ефективність» визначив як «відношення отриманого результату до певного виду витрат».
В. Паретто, Й. Шумпетер [7]	Під «ефективністю» розуміли відношення витрат і результатів.
М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі [59]	Відзначали, що ефективність в цілому характеризується співвідношенням між обсягом виробництва продукції й необхідними для виготовлення ресурсами, тобто визначається в якості внутрішнього параметра функціонування підприємства, і віддзеркалюючи ефективність використання ресурсів.
К. Макконелл, С. Брю [60]	Писали, що ефективність характеризує зв'язок між кількістю одиниць обмежених ресурсів, що використовуються у процесі виробництва, і отриманою у результаті кількістю потрібного продукту.
Х. Лібенштайн, С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі [61]	Оцінюють ефективність як зовнішнє поняття, яке враховує розподіл ресурсів.

Проаналізувавши наявні на сьогодні тлумачення категорії «ефективність», можна надати наступне визначення: ефективність – це показник успішності функціонування системи для досягнення цілей.

Далі було розглянуто поняття «діяльність підприємства». У Великому економічному словнику наведено наступне визначення: «діяльність підприємства – це будь-яка передбачена в положенні про підприємство основна діяльність, а також операції, які її забезпечують або з'являються внаслідок її здійснення» [5].

У загальному вигляді діяльність підприємства можна визначити як суспільний економічний процес створення, використання та розповсюдження нововведень із метою отримання конкурентних переваг й збільшення прибутковості його виробництва.

Наступним етапом є визначення сутності поняття «ефективність діяльності підприємства». Економічна ефективність діяльності підприємства на кожному етапі розвитку суспільства відрізняється і кількісно, і якісно. В

історичному аспекті економічного розвитку України вона визначалася основними економічними законами, які функціонували в кожній суспільній формації. У таблиці 1.3 наведено основні визначення поняття «ефективність діяльності підприємства».

Таблиця 1.3

**Тлумачення поняття «ефективність діяльності підприємства»
різними авторами**

Автор(и), джерело	Визначення
Шура Н.О. [56]	Ефективність діяльності підприємства – це максимально зручне співвідношення між сукупними витратами й економічними результатами.
Петровці М.М. [33]	Пропонував визначати ефективність діяльності підприємства з урахуванням виконання встановлених планів випуску продукції і собівартості, і стверджував, що стимулюючи освоєння нових потужностей без урахування ефективності вироблених витрат неможливо.
Друкер П. [62]	Ефективність діяльності підприємства пропонував оцінювати показниками прибутку і рентабельності.
Батракова Т.І. [5]	Визначає «ефективність діяльності підприємства» як вибір правильних цілей, на яких фокусується уся енергія підприємства.
Паретто В. [63]	Вважає, що «економічна ефективність діяльності підприємства – це стан, при якому неможливо збільшити міру задоволення потреб хочаб однієї людини, не погіршуючи при цьому положення іншого представника суспільства».

Таким чином, наявність різних концепцій щодо сутності ефективності діяльності підприємства зумовлена різними позиціями з приводу її аналізу, і виділенням якогось одного аспекту з вирішення загальної проблеми.

Не можна не погодитися з думкою П. Друкера, який пропонував оцінювати ефективність діяльності підприємства показниками прибутку і рентабельності, адже показником, який більш повно дозволяє визначити економічну ефективність і орієнтує підприємство на її підвищення, є рентабельність. Це комплексний показник, який відображає всі сторони виробничо-господарської діяльності [62].

Отже, визначення ефективності діяльності підприємства є важливим як наукове, так й практичне значення. Проаналізувавши подані поняття як «ефективність», «економічний ефект», «діяльність підприємства», можна

дати наступне визначення: ефективність діяльності підприємства – це один з найважливіших чинників, що відображає ступінь використання ресурсних витрат, спроможність досягати запланованих цілей й здатність до стійкої життєдіяльності в конкурентному ринковому середовищі.

1.2. Зовнішнє середовище та його вплив на ефективність діяльності підприємства

Підприємство, залежить від зовнішнього середовища як відкрита система, стосовно поставок ресурсів, кадрів, енергії, а також споживачів [1]. На сьогоднішній день дослідження підтверджується потребою постійного аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, тому дана тема є досить актуальною.

Фактори зовнішнього середовища можна розглядати в якості можливості й загрози для підприємства, саме їх позитивний чи негативний вплив на організацію буде залежати від ефективності управління та адаптивності підприємства. Тому головною задачею керівництва кожного підприємства є ретельне дослідження поведінкового впливу саме зовнішніх факторів на життєздатність підприємства, своєчасне визначення найсуттєвіших за впливом зовнішніх факторів та оптимізація їх впливу на підприємство [4, с. 179].

Фактори зовнішнього середовища можна поділити на такі групи:

- 1) економічні – фактори, які пов'язані із обігом товарів, грошей, інформації та енергії;
- 2) політичні – фактори, які впливають на політичні погляди, поділяють людей на певні політичні групи і знаходять вираження у діяльності та прийнятті рішень безпосередньо місцевими органами влади й уряду;
- 3) соціально-демографічні – фактори, які впливають на рівень і тривалість життя людей та формують їх ціннісну орієнтацію;
- 4) технологічні – фактори, пов'язані із розвитком техніки, інструментів,

обладнання, процесів обробки і виготовлення продуктів, матеріалів і технологій, а також «ноу-хау»;

5) конкуренція – фактори, що відбивають майбутні і поточні дії конкурентів, зміни у частках ринків і концентрації конкурентів;

6) географічні – фактори, пов'язані із розміщенням, кліматом і натуральними ресурсами, топографією місцевості [12].

Зовнішнє середовище – сукупність господарських суб'єктів, економічних, суспільних та природних умов, національних і міждержавних умов та чинників, які діють у глобальному оточенні. Зовнішнє середовище будь-якого підприємства можна визначити як сукупність двох сфер: макро- і мікросередовища.

Макросередовище складається з елементів, що не знаходяться у зв'язку з підприємством постійно, проте впливають на формування всієї атмосфери бізнесу. Це наявність непрямих контактів підприємства. До його елементів належать: політичне середовище; природне середовище; економічне середовище; технологічне середовище; соціальне середовище; екологічне середовище тощо [1, с. 307].

Мікросередовище – середовище, елементи якого постійно і прямо впливають на діяльність компанії. До елементів мікросередовища належать постачальники, споживачі, конкуренти, посередники, робоча сила, державні органи [1, с. 310].

У цілому загальний стан зовнішнього середовища має бути визначеним за допомогою таких груп факторів.

1. Стан економіки та ринків (економічні фактори): характер економіки та економічних процесів (у тому числі інфляція або дефляція); система оподаткування та якість «економічного законодавства» (в тому числі можливості вивезення прибутків); загальна кон'юнктура національного ринку; розміри та темпи зростання чи зменшення ринку (взагалі); інвестиційні процеси; система ціноутворення; вартість землі тощо.

2. Діяльність уряду (політико-інституційні фактори): стабільність

уряду; державна політика приватизації/націоналізації; державний контроль і регулювання діяльності підприємств (узагалі); міждержавні угоди з іншими урядами; вимоги забезпечення рівня зайнятості; державна політика щодо забезпечення ресурсами окремих галузей і підприємств; рівень корупції державних структур тощо.

3. Структурні тенденції: структура галузей національної економіки; виникнення нових галузей; згортання діяльності «застарілих» галузей; вплив міжнародного розподілу праці на діяльність окремих галузей і підприємств (у тому числі вплив антимонопольного законодавства); зміни оптимальних розмірів підприємств.

4. Науково-технічні тенденції: скорочення або продовження «життєвого циклу» технологій; «технологічні прориви»; питома вага наукоємних виробництв та продукції; вимоги до науково-технічного рівня виробництва, який забезпечує конкурентоспроможність; певні вимоги до кваліфікації кадрів високотехнологічних виробництв тощо.

5. Природно-екологічна складова: територіальне розміщення корисних копалин й природних ресурсів; природно-кліматичні умови; розміщення сільськогосподарських центрів і великих промислових; законодавство із економічних питань (можливість змін й обмеження, які ними зумовлені); стан екологічного середовища й його вплив на виробництво.

6. Тенденції ресурсного забезпечення: структура і наявність національних ресурсів; імпорт/експорт; рівень дефіцитності ресурсів, що споживаються наявними підприємствами; доступність ресурсів (ціни та витрати на перевезення).

7. Демографічні тенденції: кількість потенційних споживачів (зміни у окремих групах, та в їх доходах структура населення,); наявна та потенційна кількість кадрів; кваліфікаційні дані робочої сили (якість робочої сили).

8. Соціально-культурна складова: сприяння/недовіра до приватного бізнесу; відносини «підприємство – громадські організації»; «економічний націоналізм», ставлення до іноземців; профспілкова активність і вплив

профспілок на формування громадської думки.

9. Несподіванки саме стратегічного характеру і можливі горизонти стратегічного планування (це основний перелік і часові оцінки).

10. Міжнародне середовище (по окремих країнах): структура господарства країни; характер розподілу доходів; середній рівень заробітної платні; вартість транспортних послуг; інфляція та ставки банківського процента; обмінний курс валюти відносно країни-партнера; рівень ВВП; рівень податків [2].

Аналіз зовнішнього середовища компанії передбачає проведення аналізу її мікрооточення (зокрема безпосереднього оточення) і макрооточення (опосередкованого оточення) [5].

В окремих літературних джерелах [6, 9] зовнішнє середовище поділяють на чинники загального оточення (фактори опосередкованого впливу) та оперативне середовище (фактори прямого впливу). Проте для дослідження чинників впливу зовнішнього середовища необхідно використовувати методика, що дозволить урахувати проблеми галузі державного, технологічного, економічного та інноваційного характеру й багатогранність діяльності підприємства. Саме тому доцільним буде структурування факторів зовнішнього середовища макrorівня за методикою T.E.M.P.L.E.S. (Technology, Economics, Market, Politics, Laws, Ecology, Society). Перевагою являється те, що вона у структурованій формі описує значний обсяг чинників впливу зовнішнього середовища [9].

Вплив чинників зовнішнього середовища саме макrorівня доцільно проводити за групами: споживачі, постачальники, формування попиту.

До факторів зовнішнього макросередовища, що спричиняють вплив на ефективність управління підприємством, варто віднести, згідно з методикою T.E.M.P.L.E.S., наступні групи: економічну, географічну, технологічну, екологічну, соціальну і фактор державної політики.

На сучасному етапі серед низки факторів, які впливають на управління підприємств, одне із ключових місць належить саме державній політиці у

галузі, оскільки масштабне реформування, модернізація та переоснащення галузі неможливе без серйозної підтримки з боку уряду держави. Ефективне управління підприємством повинно використовувати існуючі можливості створені фактором та пристосовуватись до змін у державному регулюванні.

Рис. 1.1. Фактори зовнішнього впливу на ефективність управління підприємством [1]

Державне регулювання підприємств базується на таких засобах впливу на функціонування, як прогнози розвитку національної економіки, законодавчі акти, галузеві, загальнодержавні, державні кредити, державні інвестиції, цільові комплексні програми, субсидії, бюджетні дотації, податки та податкові пільги, соціально-економічні нормативи.

Зовнішніми факторами, стан яких є можливість охарактеризувати в якості наслідків невдалого державного регулювання певною галузі, є науково-технічний, економічний, географічний, екологічний та соціальний.

Науково-технічний фактор впливу зовнішнього середовища на ефективність управління підприємством характеризується перш за все наявним науковим потенціалом для галузі, який беззаперечно позитивно впливає і на розвиток галузі, і на створення інноваційних вітчизняних технологій.

Так, науково-технологічний потенціал підприємств характеризується широкою мережею вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів та розвиненою промисловою базою, здатною виробляти складне обладнання, що є основою для розвитку вітчизняних досліджень у відповідній галузі.

Однак постійне недофінансування як фундаментальних, так і прикладних досліджень призвели до невідповідності їх вимогам часу. Тому саме перегляд державної політики в сфері науки та інноваційного розвитку з метою сприяння підвищенню самеякісних характеристик вітчизняного наукового потенціалу і до рівня стандартів розвинених країн стане запорукою утвердження самодостатності вітчизняної економіки й сприятиме її виходу на новий якісний рівень. Крім того, економічний фактор, в свою чергу, характеризується високими темпами інфляції і низькою платоспроможністю населення, що спричиняє негативний вплив на фінансову стабільність підприємств [7].

Оцінка впливу економічних факторів дасть змогу спрогнозувати розвиток галузі, своєчасно зреагувати на рівень інфляції, рівень безробіття, відповідно мінімізувати негативний вплив зовнішнього середовища в даному напрямку.

Вплив географічного чинника – це рівень ефективного використання розташування підприємства, а також розвиненості і доступності до транспортних шляхів, кліматичних умов, забезпеченості і доступності первинних енергетичних ресурсів, наявності природної монополії. Вплив

географічного фактору на ефективність управління отримав відображення в пристосуванні підприємства до власного географічного розміщення і у використанні існуючих переваг, які створює фактор.

У сучасних умовах діяльності підприємства саме обмеженість природних ресурсів і вичерпні можливості навколишнього середовища є лімітуючими факторами ефективності його діяльності. Значною мірою екодеструктивний вплив відбивається на трудових і природних ресурсах, при цьому змінюючи потенціал для підвищення ефективності управління компанією. Вплив екологічного чинника на ефективність управління компанією проявляється при [9]:

- 1) використанні природних ресурсів для виробничих цілей;
- 2) забрудненні навколишнього середовища унаслідок здійснення виробничої діяльності компанії;
- 3) погіршенні якості природних ресурсів унаслідок забруднення довкілля.

Використання ресурсів на виробничі цілі призводить до утворення і накопичення відходів у виробництві, зменшення кількості ресурсів, зміни їх якісних характеристик. Крім того, забруднення навколишнього середовища погіршує його асиміляційні характеристики. У той час зміна кількісного і якісного стану природних ресурсів може призвести до погіршення діяльності підприємства. І саме тому, визначаючи його вплив на рівень ефективності управління підприємством, слід враховувати рівень забруднення навколишнього середовища, а також якісний і кількісний рівень екодеструктивного впливу на навколишнє середовище.

Соціальний фактор формується в межах конкретного суспільства і відображає особливості поведінки та поглядів, який опосередковано впливає на процес прийняття управлінських рішень, характеризує структуру населення за рівнем соціальної забезпеченості, віковими ознаками, рівнем освіти, споживчим перевагами. До них належать соціальна забезпеченість з розрахунку співвідношення середня заробітна платня/прожитковий мінімум,

рівень криміналізації суспільства, рівень освіти. Аналіз поданих напрямів дозволить враховувати вплив зовнішнього середовища за соціальним напрямом безпосередньо на ефективність управління компанією [12].

Можна зробити висновок, що фактори зовнішнього середовища взаємозалежні та створюють певну систему впливу на ефективність управління підприємством. Рівень пристосованості до мінливості зовнішнього середовища визначає рівень ефективності управління. Далі сформуємо математичний вираз впливу факторів макросередовища у динаміці.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства

Методологія аналізу та оцінювання ефективності результатів діяльності підприємств в сучасних умовах посідає важливе місце в системі розвитку економічних процесів і формування нових концепцій сучасного управління у взаємозв'язку із розвитком теоретико-методологічного й практичного інструментарію менеджменту, інформаційної економіки, цифрового маркетингу, розвитку інформаційнокомунікаційних технологій і економічних трансформацій.

Для повної оцінки показників ефективності можна використати сукупність даних, які відображаються в бухгалтерських, фінансових, управлінських й інших облікових звітах підприємства. Узагальнюючи, можна сказати, що ефективність – це оцінювання й порівняння отриманих результатів від діяльності компанії з обсягом ресурсів, що були витрачені. Даний показник визначає не тільки результат, але й яким чином він був досягнутий. І тому для розрахунку використовують відносні показники, які розраховуються на основі результату і витрат в процесі діяльності компанії. Науковці Гринько О. В., Дудка М. О. виділяють два підходи для проведення оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства – традиційний і

багатофакторний [11, 14].

Традиційний підхід побудований на класичній моделі компанії «Дюпон» (модель Дюпон), що характеризує рентабельність капіталу і передбачає оцінку ефективності на базі двох груп показників – узагальнюючих показників першого рівня, що відображають ефективність діяльності підприємства у цілому. У ході їх обґрунтування проводиться порівняння результативних показників з витратами усіх ресурсів, показниками другого рівня. І останні оцінюють ефективність використання окремих ресурсів підприємства [14].

Багатофакторний підхід через складність обрахунків та використання спеціальних індексів застосовується дуже рідко, оскільки для складання такої оцінки потрібно витратити багато часу, й не завжди можна отримати вихідні дані для розрахунків. Через свою складність цей метод відійшов із сучасної практики та індекси, які використовуються у даному підході не є загальновизнаними [4].

Для більш простого і ґрунтовного аналізу ефективності діяльності компанії використовують систему збалансованих показників – ЗСП (BSC), КРІ, яка включає різного роду фінансові та нефінансові показники, що використовують комплексний підхід. А рентабельність у даному випадку відходить на другий план.

Система показників, що використовує даний метод, об'єднує більшість існуючих показників у певні групи, що і надає змогу більш детально проаналізувати економічну ефективність діяльності підприємства. Проте через складність у застосуванні та обмеженість, дана система поступається традиційним методам оцінки ефективності діяльності підприємства. Розглянемо детальніше традиційний підхід, що базується на рентабельності. Виділяють наступні групи показників, які використовуються для аналізу діяльності компанії.

Показниками першого рівня для оцінки ефективності діяльності підприємства є рентабельність активів, рентабельність власного капіталу,

рентабельність продукції, рентабельність операційної діяльності, рентабельність продажів, рентабельність інвестицій.

Показники другого рівня дають змогу більш детально провести аналіз ефективності діяльності компанії, оскільки використовують певні види ресурсів і концентруються на них. Тому краще проводити аналіз показників ефективності діяльності підприємства у динаміці, оскільки абсолютне значення не можна порівнювати з альтернативними значеннями, наприклад, рентабельність основних засобів з депозитом у банку, оскільки отриманий прибуток є не результатом одного виду активів, а усіх їх у сукупності [10].

Для оцінки ефективності використання основних засобів компанії використовують такі показники: віддача основних засобів, рентабельність основних засобів. При оцінці ефективності трудових ресурсів користуються групою показників, що показують відношення обсягів реалізованої продукції, товарообороту та прибутку, до середньої чисельності працівників чи суми витрат на оплату праці працівника: трудомісткість, виробіток, продуктивність праці.

Для визначення ефективності використання основних засобів підприємства проводять аналіз активів підприємства, які мають свою відповідну вартість і не втрачають свою матеріально-речову форму у процесі виробництва, при цьому утворюють виробничо-технічну базу та формують виробничу потужність підприємства.

При оцінці ефективності основних засобів визначають наступні показники: фондомісткість, фондовіддача, рентабельність основних засобів (ОЗ).

Оцінка ефективності діяльності підприємства грає важливу роль у системі діяльності і управлінням компанією, тому отримані результати оцінювання показників ефективності можуть бути використані і для подальшого розвитку підприємства, і для формування як стратегічних, так і тактичних цілей [14].

Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства є

узагальненим показником ефективності використання виробничих, трудових, і матеріальних ресурсів тощо (рис. 1.2).

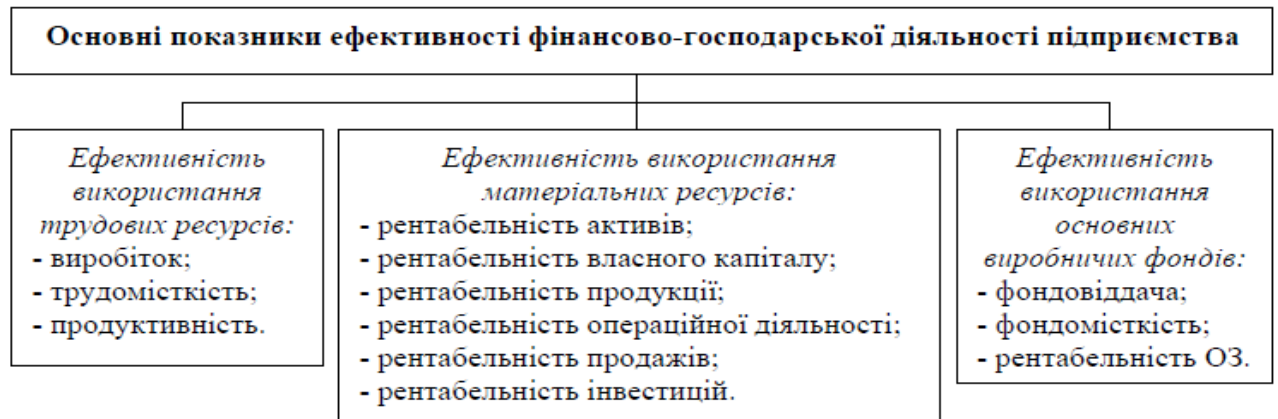

Рис. 1.2. Основні показники ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [4]

Розглянемо більш детально кожен показник та наведемо формули для їх рзрахунку в більш узагальненому вигляді (табл. 1.4-1.10)

Таблиця 1.4

Показники ефективності використання основних засобів підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Фондовіддача	Виражає на скільки ефективно використано засоби праці, показує скільки виробляється готової продукції на одиницю основних засобів на підприємстві	$ФВ = \frac{ВП}{ОЗ}$
Фондомісткість	Показує вартість основних виробничих фондів підприємства, яка припадає на одиницю вартості валової продукції	$Фм = \frac{ОЗ}{ВП}$
Рентабельність ОЗ	Характеризує рівень ефективності використання основних засобів (ОЗ) підприємства	$РФ = \frac{П}{ОЗ}$
Коефіцієнт використання обладнання	Показує відношення фактичної продуктивності обладнання на підприємстві до його нормативної продуктивності	$Кво = \frac{ВП}{Побл}$
Коефіцієнт змінності обладнання	Відображає кількість змін роботи обладнання	$Кз = \frac{ВП}{n}$

де ВП – обсяг реалізованої продукції протягом року; ОЗ – середньорічна вартість основних засобів; П – прибуток, отриманий за певний період; Побл – виробнича потужність обладнання; Кз – кількість відпрацьованих верстато-змін; n – кількість одиниць обладнання.

Джерело: сформовано авторами на основі [5, 15]

Показники ефективності використання основних засобів дають змогу визначити вплив стану ОЗ на ефективність діяльності підприємства.

Таблиця 1.5

Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Коефіцієнт оборотності ОК	Показує ефективність використання оборотних коштів (ОК) на підприємстві	$K_{об} = \frac{ВП}{ОК}$
Коефіцієнт завантаженості	Характеризує величину оборотних засобів на 1 грн. реалізованої продукції підприємства	$K_{зав} = \frac{ОК}{ВП}$
Тривалість обороту	Відображає тривалість обороту коштів (в днях)	$T_{об} = \frac{Д}{K_{зав}}$
Рентабельність оборотних коштів	Показує відношення прибутку до середніх залишків	$O_{об} = \frac{П}{ОК}$

де ОК – середні залишки оборотних засобів; Д – кількість днів в періоді; Коб – коефіцієнт оборотності оборотних засобів.

Джерело: сформовано автором на основі [5, 15, 17]

Що стосується показників ефективності використання оборотних засобів, можна зробити висновок щодо ефективності діяльності підприємства.

Трудові ресурси також мають суттєвий вплив на діяльність підприємства та його ефективність.

Таблиця 1.6

Показники ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Продуктивність праці	Показує кількість продукції, що вироблено за одиницю часу, чи витрат часу на виробництво одиниці продукції	$ПП = \frac{ВП}{ЖП}$
Трудомісткість продукції	Показує затрати робочого часу на виробництво одиниці продукції або обсягу виготовленої продукції	$ТП = \frac{ЖП}{ВП}$
Фондоозброєність	Характеризує вартість ОЗ, що припадає на одного працівника	$\Phi_o = \frac{ОК}{СЧП}$
Зарплатомісткість продукції	Визначає, скільки гривень ЗП припадає на 1 гривню виготовленої продукції	$Зп = \frac{\Phi_{оп}}{ВП}$

де ЖП – витрати живої праці (людино-години), СЧП – середньооблікова чисельність працівників, Фоп – фонд оплати праці.

Джерело: сформовано автором на основі [6, 18]

Таблиця 1.7

Показники ефективності використання капітальних вкладень підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	Визначає абсолютну ефективність інвестицій	$E_k = \frac{\Delta\Pi}{KB}$
Термін окупності капітальних вкладень	Період часу у роках, протягом якого побудоване або реконструйоване підприємство забезпечує накопичення прибутку у розмірах, яке дорівнюють здійсненим капітальним вкладенням	$T_{ок} = \frac{KB}{\Delta\Pi}$
Зведені витрати	Дорівнюють сумі поточних витрат на одиницю продукції за і-м варіантом (C_i) й добутку нормативного коефіцієнта ефективності (E_n) й питомих (на одиницю продукції) капітальних вкладень за і-м варіантом. Найкращим буде варіант з мінімальним значенням зведених витрат	$Z_v = C_i + E_n \rightarrow \min$

де $\Delta\Pi$ – щорічний приріст прибутку від здійснення капітальних вкладень; KB – сума капітальних вкладень.

Джерело: сформовано автором на основі [7, 21]

Узагальнюючі показники ефективності зведемо в таблицю 1.8.

Таблиця 1.8

Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Норма прибутковості	Показує величину чистого прибутку, який приходить на одиницю інвестицій	$H_{np} = \frac{\Pi}{OЗ + ОК}$
Рентабельність продукції	Характеризує ефективність витрат на виробництво продукції	$R_{prod} = \frac{\Pi}{C}$
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	Характеризує рівень поточних витрат на виробництво продукції (робіт, послуг)	$K_p = \frac{ЧП}{Ч_{np} + (OЗ + ОК)K_{впв}}$

де $OЗ$ – середньорічна вартість основних засобів; $ОК$ – середні залишки оборотних засобів; C – собівартість продукції; $ЧП$ – чиста продукція у порівнянних цінах за рік; $Ч_{np}$ – витрати ресурсів, які відображені чисельністю працівників.

Джерело: сформовано автором на основі [8, 29]

Окрім вище зазначених показників, в практиці сучасного менеджменту розглядають, аналізують й оцінюють показники рентабельності фінансово-

господарської діяльності компанії, що мають кілька модифікованих форм в залежності від того, які показники доходної складової використовують (чистий прибуток/валовий прибуток/фінансовий результат тощо) та ресурси (витрати/ресурси/капіталовкладення/інвестиції тощо), які використовують у розрахунках (табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Показники рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку
Рентабельність активів (Ракт), %	$P_{акт} = \frac{Пч}{СА}; P_{акт} = \frac{Пч}{СА}$ де Пз – загальний прибуток підприємства за рік (весь прибуток, одержаний від всіх видів діяльності, до його оподаткування й розподілу), тис. грн.; Пч – чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн.; СА – середньорічна вартість активів, тис. грн.
Рентабельність власного капіталу (Рвк), %	$P_{вк} = \frac{Пч}{Кв} * 100\%$ де Кв – власний капітал підприємства, тис. грн
Рентабельність статутного капіталу (Рстк), %	$P_{стк} = \frac{Пч}{Кст} * 100\%$ де Кст – статутний капітал (номінальна вартість проданих акцій), тис. грн
Рентабельність продукції, %	$P_{np}^{заг} = \frac{Пч}{ВС + ВА + ВЗ} * 100\%$ $P_{np}^{заг}$ – загальна рентабельність продукції, %; Пз – загальний прибуток підприємства за рік, тис. грн.; ВС – виробнича собівартість продукції, тис. грн.; ВА – адміністративні витрати, тис. грн.; ВЗ – витрати на збут продукції, тис. грн; $P_{np}^ч = \frac{Пч}{ВС + ВА + ВЗ} * 100\%$ де $P_{np}^{заг}$ – чиста рентабельність продукції підприємства за рік, %; Пч – чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн.; ВВз – витрати на виробництво та збут продукції за рік, тис. грн..
Рентабельність продажу продукції або обороту	$P_{np}^н = \frac{Пч}{ВВі} * 100\%$ де $P_{np}^{заг}$ – загальна рентабельність від реалізації продукції, %; – чиста рентабельність від реалізації продукції, %; Пз – загальний прибуток підприємства від реалізації продукції, тис. грн.; РП – обсяг реалізованої продукції, тис. грн.; Пч – чистий прибуток від реалізації продукції, тис. грн.
Валова рентабельність основної діяльності	$P_о = \frac{Пв}{Срп} * 100\%$ де Пв – валовий прибуток, тис. грн.; Срп – собівартість реалізованої продукції, тис. грн..

Продовження табл. 1.9

Показник	Алгоритм розрахунку
Рентабельність операційної діяльності	$R_{od} = \frac{Под}{ОВ} * 100\%$ де Под – прибуток від операційної діяльності, тис. грн.; ОВ – операційні витрати, тис. грн..
Рентабельність звичайної діяльності	$R_{zd} = \frac{Пзд}{ОВ} * 100\%$ де Пзд – прибуток від звичайної діяльності, тис. грн.; ОВ – операційні витрати, тис. грн..
Рентабельність господарської діяльності	а) для загальної оцінки ефективності підприємницької діяльності: $R_{gd} = \frac{Пгд}{ОВ} * 100\%$ де Пгд – прибуток від господарської діяльності, тис. грн.; ОВ – операційні витрати, тис. грн.; б) щодо оцінки ефективності підприємницької діяльності для власника: $R_{gd} = \frac{ЧП}{ОВ} * 100\%$ де ЧП – чистий прибуток від господарської діяльності, тис. грн.; ОВ – операційні витрати тис. грн.

Джерело: сформовано автором на основі [9, 33]

Зміна рівня певного показника рентабельності залежить від зміни економічних й організаційно технічних факторів виробництва і реалізації продукції (чи робіт, послуг). Тому в процесі аналізу показників рентабельності суб'єкта господарювання необхідно визначити, які саме фактори більше впливали на підвищення чи зниження рівня рентабельності і розробити відповідні заходи з підвищення ефективності діяльності компанії.

Методологічним інструментарієм забезпечення підвищення рівня ефективності підприємства є методологія менеджменту, економічного аналізу, фінансового аналізу та маркетингу (зокрема: графічні, матричні, розрахункові, комбіновані та інші методи дослідження, які мають свої переваги та недоліки), а використання на практиці декількох з них одночасно є взаємодоповнюючим і вдосконалює результат оцінювання ефективності діяльності та розвитку підприємства.

Висновки до розділу 1

Отже ефективність – це інтегрована економічна категорія, що відображає виробничі відносини з економії сукупних витрат уречевленої й живої праці на отримання позитивного результату в кінцевому підсумку. Категорія «ефективність» на рівні компанії характеризує зв'язок між сумою отриманого результату від його діяльності й кількістю інвестованих або витрачених саме у виробництві ресурсів. А підвищення ефективності можна досягти за рахунок використання меншої кількості ресурсів задля створення такого результату чи за використання аналогічної кількості ресурсів або більшого випуску із відносно меншою кількістю ресурсів для створення більшого результату.

Чинники зовнішнього середовища, що визначають зовнішню ефективність управління, слід встановлювати у відповідності до суб'єктів зовнішнього середовища, які взаємодіють із підприємством. Саме таке визначення й поєднання чинників, що впливають на ефективність управління компанією, дасть змогу встановити необхідний перелік напрямків, складових й показників процедури оцінки ефективності управління підприємством.

У результаті проведеного дослідження проаналізовано сутність і значення оцінки ефективності діяльності; розглянуто методи оцінки ефективності й результативності діяльності на формування загального рівня ефективності управління підприємством; проаналізовано основні підходи до оцінювання ефективності господарської діяльності сучасного підприємства; розглянуто показники для оцінювання рівня ефективності виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства; розглянуто можливість використання системи показників для оцінки ефективності діяльності компанії, а також повнофункціонального інструментарію системи управління підприємством.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПАТ «ХІМФАРМЗАВОД «ЧЕРВОНА ЗІРКА»

2.1. Загальна характеристика підприємства та середовища його функціонування

Публічне акціонерне товариство «Хімфармзавод «Червона зірка» є одним з перших фармацевтичних підприємств України.

Історія заводу бере свій початок в 1923 році. Тільки закінчилася громадянська війна. В Україні створено Комітет по боротьбі з безробіттям, постановою якого організована фабрика з розфасування хімікатів. На фабриці 800 робочих місць, назву їй дали у дусі того часу – «Червона зірка». На той час ми – виробник хімічних реактивів, складних ефірів та парфумерної продукції.

Маючи у Харкові, найбільшому науковому центрі України, базу наукових та дослідницьких інститутів, завод поступово переходить до виробництва субстанцій лікарських препаратів (антипірин, пірамідон, кальцію глюконат та інших). Перед війною, в 1940 році, субстанції вже складали 54% від загального обсягу виробленої продукції. Виробнича програма розширювалася, масштаби збуту збільшувалися.

У жовтні 1941 року завод був евакуйований до Середньої Азії та на Урал (Челябінськ).

Після війни відновлення підірваного в 1943 році заводу тривало 3 роки. Було відновлено виробництво субстанцій довоєнної номенклатури плюс нових, що пройшли апробацію війною – норсульфазолу, білого стрептоциду, фталазолу. Вони й визначили спеціалізацію заводу – як виробника антипіретиків і сульфаніламідних препаратів. Пізніше до них додалися кумаринові препарати (дикумарин, неодикумарин).

У 1967 році довоєнний рівень виробництва був перевищений в 30 разів. Продукція підприємства експортувалася в 23 країни світу.

1991 рік, коли Україна отримала статус незалежної держави, став переломним етапом в історії заводу – підприємство перепрофілювалося на випуск готових лікарських засобів.

Першими лікарськими препаратами ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» були таблетки «Аспаркам», мазі «Левосин», «Еспол» і «Левомеколь».

У 1995 році підприємство було перетворено у Відкрите акціонерне товариство, що дозволило по-новому подивитись на його сучасний стан та перспективи. Якщо до 1995 року щорічно освоювалося 2 препарата, то в 2000 році – вже 10. На фармацевтичний ринок вийшли таблетки Диклофенак та Піроксикам, «Но-Кру-Ша» (діюча речовина – дротаверину г/хл) і «Реналган» (анальгетик зі спазмолітичними властивостями), а також оригінальний препарат – мазь тіотриазоліну, що підтвердив свою ефективність при пролежнях, ранах, що важко загоюються, а також катаральному гінгівіті.

Сьогодні асортимент продукції заводу включає в себе препарати 22 фармакотерапевтичних груп, до яких входять:

- тверді (таблетки, капсули, саше);
- м'які (мазі, гелі, креми, лініменти);
- рідкі (спиртові настоянки, сиропи, спреї, розчини) лікарські форми.

Так само випускається лікувальна косметика та добавки дієтичні.

Що ж у асортиментній політиці заводу в найближчій перспективі? ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» планує освоєння нових лікарських засобів та продовження серії лікувальної косметики.

Загальна площа виробничих приміщень ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» складає 4757 м².

Публічне акціонерне товариство «Хімфармзавод «Червона зірка» в своїй структурі має три основних виробничих цехи:

- цех № 1 з виробництва м'яких лікарських засобів (мазі, гелі, лініменти) – 4 ділянки;
- цех № 2 з виробництва твердих лікарських засобів (таблетки, капсули) – 4 ділянки;

- цех № 3 з виробництва рідких лікарських засобів (розчини, настойки, сиропи).

Підприємство виробляє сьогодні понад 140 найменувань препаратів, серед яких є добре відомі препарати, а також препарати, які активно розвиваються:

- таблетки – Диклофенак, Вугілля активоване, Цитрамон-М, Піроксикам, Сондокс®, Реональгон®, Амкесол, Евкафіліпт®;
- капсули – Грипомед®, Фітосед®, Равісол®, Корлекс, Клімапін®, Хеліскан®, Сорбімакс;
- настойки – Фітосед®, Фітодент®, Угрин®, Евкафіліпт, Клімапін®, Хеліскан®;
- розчини – Йод, Хлоргексидин-КР, Екзолік, Аква Спрей;
- мазі – Левосин, Метролавін;
- гелі – Диклофенак, Троксерутин, Альгозан®, Прожестін-КР®;
- спреї – Евкафіліпт® плюс і Евкафіліпт® плюс з тимолом.

Усі технологічні процеси ведуться досвідченими співробітниками на сучасному обладнанні і контролюються лабораторією контролю якості, яка атестована Державною службою лікарських засобів і виробів медичного призначення МОЗ України на право проведення контролю якості та безпеки лікарських засобів. Впроваджено систему забезпечення і контролю якості на всіх етапах виробництва.

Особливе місце відведено фітопрепаратам, які знайшли своїх споживачів завдяки поєднанню ефективності та безпеки. У їх виробництві використовується перевірена екологічно чиста сировина.

Крім лікарських засобів ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» випускає дієтичні добавки та лікувальну косметику.

ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» отримав сертифікат на систему управління безпечністю харчових продуктів, який свідчить про те, що виробництво дієтичних добавок у формі таблеток, капсул та сиропів ДКПП 0.89.19-40.90 категорії К, CIV відповідає вимогам ДСТУ ISO 22000:2007 (ISO

22000:2005, IDT) «Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга».

Основні напрями роботи підприємства – подальше розширення асортименту, модернізація виробничих потужностей та активна промоційна діяльність.

Хімзавод пишається тим, що працює у сфері, пов'язаній з виробництвом продукції для здоров'я людини, і дотримується незмінної ідеології: лікарські препарати повинні бути ефективними, безпечними та доступними.

Місія компанії звучить так: «Ми забезпечуємо захист здоров'я і підвищуємо якість життя наших споживачів завдяки виробництву сучасних високоякісних, ефективних і безпечних лікарських засобів».

У своїй діяльності товариство дотримується наступних цінностей.

Якість – високоякісна, ефективна і безпечна продукція, яка відповідає стандартам GMP.

Співробітництво – довгострокові і взаємовигідні відносини з постачальниками і бізнес-партнерами.

Компетентність – високий рівень компетентності, за рахунок системи безперервного навчання співробітників.

Доступність – високоякісна і ефективна продукція за доступними цінами.

Орієнтація на клієнта – поліпшення якості обслуговування за рахунок безперервного зворотного зв'язку.

Метою діяльності підприємства є здійснення підприємницької діяльності задля одержання прибутку в інтересах його акціонерів, економічного і соціального розвитку товариства.

Керівництво ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» керується політикою в області забезпечення якості у взаємовідносинах зі споживачами та постачальниками, підтримує усі заходи, спрямовані на реалізацію цієї політики. Забезпечення якості є головним завданням керівництва ПАТ

«Хімфармзавод «Червона зірка», яке потребує участі і відповідальності персоналу різних підрозділів підприємства на усіх рівнях, а також постачальників і дистриб'юторів.

На підприємстві розроблена система забезпечення якості, що включає належну виробничу практику і відповідний контроль якості. Система якості повністю документується, а ефективність контролюється. Контроль якості включає відбір, специфікацію і дослідження проб, а також організацію, оформлення необхідної документації та процедури приймання і відбракування, результати яких гарантують, що всі необхідні дослідження проведені, а вихідні матеріали, напівфабрикати та готова продукція не допускаються до використання, продажу або поставки доти, поки їх якість не буде визнана задовільною. Кожна серія готової продукції супроводжується сертифікатом якості, який є певною гарантією її доброякісності.

Якість досліджень, що проводяться в лабораторії відділу контролю якості, визначається комплексом факторів, що охоплюють усі аспекти її діяльності: організація роботи; відбір, зберігання і транспортування зразків; наявність і якість методик проведення досліджень, засобів вимірювань, матеріально-технічного оснащення, оцінка значимості отриманих результатів; проведення внутрішньолабораторного контролю якості тощо.

Система управління якістю визначає політику відділу контролю якості в області якості продукції, в області діяльності, в області процедури системи забезпечення якості (в тому числі відносно компетентності персоналу, приладів і обладнання, матеріалів і реактивів, стандартних зразків, системи документації, проведення випробувань тощо).

Основними споживачами готової продукції є великі оптові фірми України: «Фіто-Лек» м. Харків, «Оптима-фарм» м. Київ, «БаДМ» і «Вента» м. Дніпро. ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» має успішний досвід роботи на зовнішніх ринках.

Товариство експортує свою продукцію протягом багатьох років. На даний момент підприємство постачає продукцію до Азербайджану, Грузії,

Молдови, Таджикистану, Узбекистану, інших країн СНД, а також Німеччини.

Товариство постійно займається розробками та запровадженнями у виробництво нових видів продукції. У 2019 році було розроблено 7 нових видів лікарських засобів (2 тверді лікарські форми та 5 – м'яких, з них одна супозиторна форма). Розроблені препарати належать до багатьох лікарських груп: знеболюючі, протизапальні, гормональні та антисептичні засоби.

Практично усі розробки проводяться власними силами – відділом фармацевтичних розробок. У 2020 році планувалося розробити 10 нових препаратів.

ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» має лінійно-функціональну структуру. До складу заводу входять: таблеточний цех, мазовий цех, цех настоянок, допоміжні цехи та служби.

Історія розвитку фармацевтичної промисловості України триває понад століття. На усіх етапах розвитку вона була і залишається центром інновацій, де безпосередньо зосереджується науковий і технологічний потенціал країни. Нині фармацевтична індустрія ефективно долає наслідки пандемії COVID-19 і за темпами змін лідирує серед інших секторів економіки України.

Сучасна фарміндустрія належить до лідерів за продуктивністю праці та витратами на інновації, хоча поки й не стала найбільшою галуззю економіки.

Завдяки локальній «фармі» минулого року Україні вдалося уникнути дефіциту ліків. Крім того, не припинилося і зростання експорту лікарських засобів: за останні шість років цей показник збільшився на 68%.

Ключовими імпортерами поки залишаються країни СНД, але в той же час збільшуються поставки до інших регіонів, зокрема на ринки Середнього Сходу, Північної Африки та Євросоюзу. Подальше розширення географії присутності українських фармвиробників відбуватиметься за умови продовження інтеграції законодавства ЄС та України, а також усунення регуляторних бар'єрів, які, на жаль, суттєво сповільнюють ці процеси.

Рис. 2.1. Проблеми фармацевтичних компаній [5]

На сьогодні фармацевтичний ринок характеризується наступними ознаками:

- 1) цифровізація реєстрації лікарських засобів та пришвидшення процесу реєстрації, що дасть змогу зменшити собівартість виведення ліків на ринок й пришвидшити доступ усіх споживачів до нових ліків;
- 2) забезпечення взаємовизнання сертифікації у виробництві (GMP) для розширення можливостей для виходу українських компаній на ринок ЄС й усунення бар'єрів задля розвитку торгівлі фармпродукції;
- 3) пришвидшення процесу узгодження протоколів клінічних досліджень, що підвищить конкурентоспроможність національних фармовиробників.

Надалі, за прогнозами, основним завданням для учасників цього ринку стане пошук ефективного балансу поміж offline- й online-комунікацією в частині просування фармпродукції. Поки ж фармацевтичні компанії щороку збільшують інвестиції у рекламу своїх брендів, зокрема на телебаченні.

Проте у 2021 році обсяг даного сегменту реклами зріс менше, ніж на 1 пп і склав 130 млн. доларів США [5]. Найчастіше конкуренцію телерекламі складають digital-канали. Діджитал активність фармацевтичних брендів в інтернет-просуванні активно зростає з року в рік, особливо помітно це в

останні два роки. Під впливом тривалих локдаунів вага digital зросла також в сегменті промоції лікарських засобів.

Найголовнішою особливістю українського роздрібного фармацевтичного ринку є структура співвідношення вітчизняних та імпортованих лікарських засобів. У вартісному вираженні переважають імпортовані товари, у натуральному – вітчизняні. Така тенденція спостерігається протягом усієї історії ринку. Але поступові зміни відбуваються. У натуральному вираженні українські виробники збільшили свою частку з 66,9% у 2010 році до 69,3% у 2021 році, або на 2,4 пп. У вартісному вираженні також спостерігається збільшення частки локальних виробників – з 28% у 2010 році до 37,2% у 2021 році, або на 9,2 пп.

Перевищення темпів зростання вартісної частки над натуральною у 3,8 раза призвела до однієї з найбільш позитивних змін, що відбулася за цей період – зростання вартості однієї реалізованої упаковки лікарських засобів вітчизняного виробництва та перехід з низьковартісної ниші ринку до середньовартісної. У 2010 р. середня вартість однієї одиниці дорівнювала 0,87 дол. США, у 2013 р. вона зросла до 1,50 дол. США.

Після кризових 2014-2015 рр. ціни почали повернення до рівня докризового 2013 року і вже невдовзі перевершили його у 2021 році на 0,11 дол. США та склали 1,61 дол. США. Така тенденція є наслідком підвищення інноваційності виробленої продукції, створення сильних національних брендів, модернізації виробничих потужностей за останніми світовими стандартами якості. Зростання маржинальності реалізованої продукції підвищує конкурентоспроможність локальних виробників у боротьбі з іноземними конкурентами, внаслідок чого посилюється національна безпека України.

Що стосується імпортованих лікарських засобів, то за досліджений період вартість однієї упаковки зросла з 4,56 дол. США у 2010 році до 6 дол. США у 2013 році, а потім повернулася на докризовий рівень у 6,14 дол. США у 2021 році. Однак ціновий розрив між ціною вітчизняних та іноземних

лікарських засобів зменшився майже у 1,5 раза.

Загальний річний обсяг споживання фармацевтичної продукції однією особою за 2021 рік у натуральному виразі склало 40,5 уп., що менше показника 2013 р. на 7,5%; у грошовому виразі – 95,33 дол. США, що на 3,2% менше за показник 2013 р. Отриманий результат свідчить, що ринок майже досяг своїх найвищих значень, проте відновлення відбулося нерівномірно – натуральне споживання порівняно з вартісним має розрив з піковим у 2013 р. у 2 рази. Тобто українці почали споживати значно менше низьковартісних фармацевтичних товарів і перейшли до більш дорогих ніш. За період 2010-2021 рр. мало місце посилення конкурентних позицій вітчизняних фармацевтичних виробників на локальному ринку.

На рисунку 2.2 наведено позиції українських виробників згідно їхньої частки від загальних обсягів продажів у грошовому вираженні на роздрібному фармацевтичному ринку.

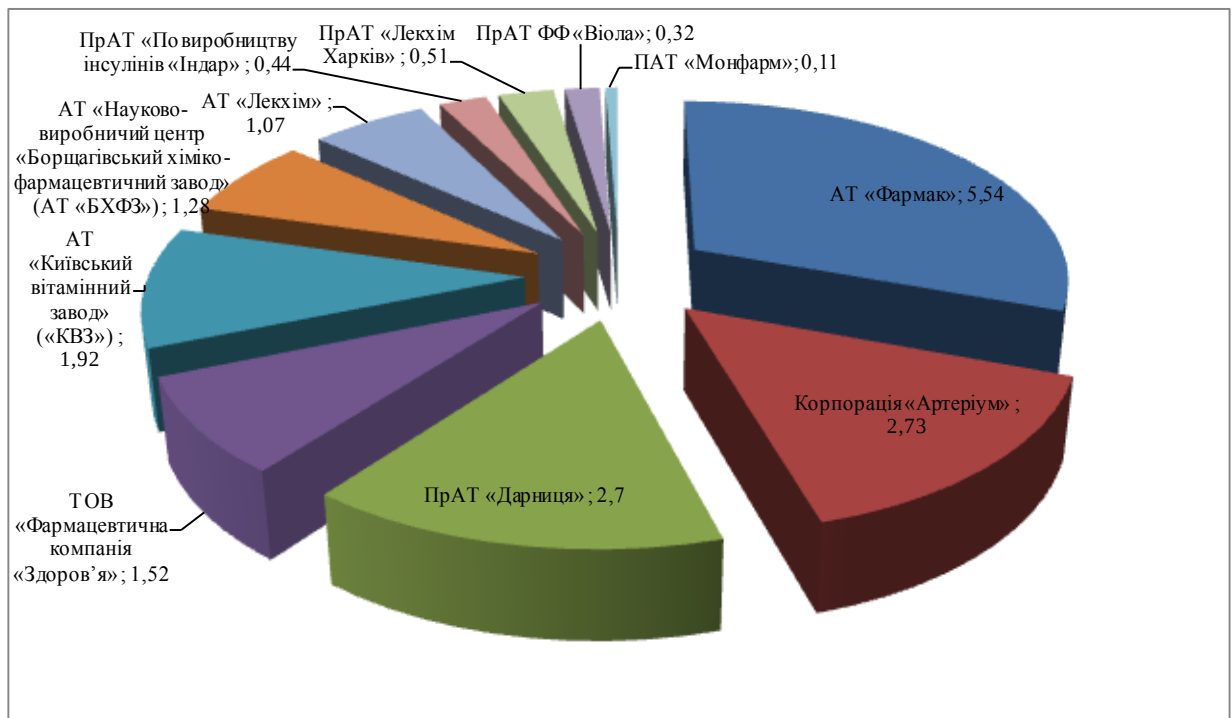

Рис. 2.2. Структура ринку лікарських засобів України 2021 р.

Джерело: складено автором

Згідно з даними, представленими на рисунку, у 2019 р. позиції вітчизняних виробників покращилися: тепер 6 з 10 найбільших за обсягами

продажів виробників в Україні є вітчизняними компаніями, у тому числі перше та друге місце, крім того очевидно, що досліджуване підприємство не входить до десятки провідних фармвиробників.

На сьогоднішній день ринкова частка хімфармзаводу «Червона зірка» зменшилася з 0,39% у 2018 р. до 0,35% у 2019 р.

Ключовими факторами прискорення темпів зростання фармацевтичного ринку є

- продовження реформування системи охорони здоров'я України;
- розширення програми реімбурсації
- розвиток контрактного виробництва;
- стимулювання добровільного медичного страхування;
- створення ефективної системи державно-приватного партнерства.

2.2. Аналіз господарської діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»

Діяльність ПАТ «ХФЗ «Червона зірка» за 2019-2020 рр. характеризується наступними показниками (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Фінансові показники діяльності підприємства у 2019-2020 рр., тис. грн.

Найменування показника	2019 рік	2020 рік	Відхилення абсол., +/-	Відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції	338381	390016	51635	13,2
Собівартість продукції	186199	189257	3058	1,6
Адміністративні витрати	35016	36880	1864	5,1
Витрати на збут	97575	108619	11044	10,2
Валовий прибуток	152182	200759	48577	24,2
Операційний прибуток	25823	37538	11715	31,2
Чистий прибуток	15904	17478	1574	9,0
Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,94	0,86	-0,08	-9,3
Рентабельність продукції %	4,9	5,22	0,32	x

Джерело: складено автором на основі звітності фармзаводу

У діяльності ПАТ «ХФЗ «Червона зірка», незважаючи на вкрай складну економічну та політичну ситуацію в країні, коливання курсів іноземних

валют, що негативно впливають на діяльність підприємства, основні показники діяльності мають стабільну тенденцію до зростання: обсяг продажів збільшився у 2020 р. проти 2019 р. на 13,2 % або на 51635 тис. грн.

Динаміка інших фінансових показників наведена на рисунку 2.3.

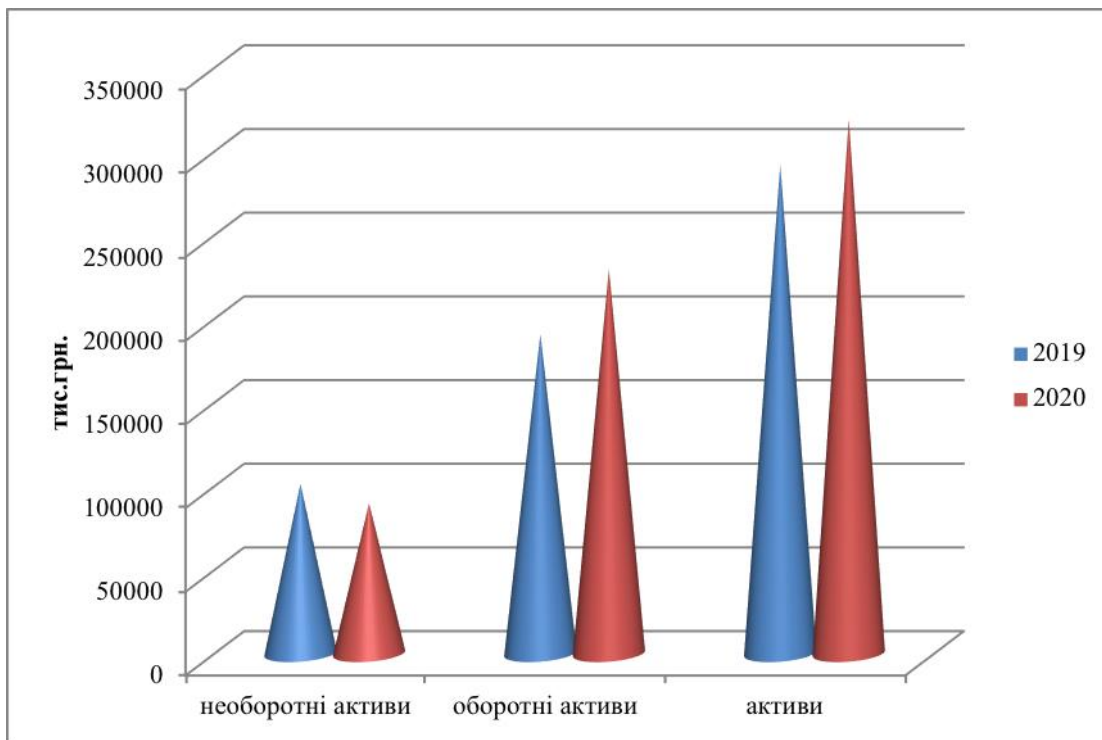

Рис. 2.3. Динаміка фінансових показників

ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» у 2019-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі даних фармзаводу

Спостерігається підвищення господарського потенціалу, на що вказує збільшення суми активів аж на 9,31пп. Тобто у підприємства збільшуються обсяги наявного у розпорядженні майна.

Факт, що дохід від продажу товарів і послуг зростає більш швидко, ніж активи, вказує на підвищення ефективності управління обмеженим обсягом доступних ресурсів.

ПАТ «ХФЗ «Червона зірка» має в своєму асортименті близько 150 найменувань препаратів, котрі поділяються на три великі групи: лікарські засоби, дієтичні добавки та лікувальна косметика.

Аптечними мережами було реалізовано продукції ПАТ «ХФЗ «Червона

зірка»:

1) у грошовому виразі – 359 млн. грн. у 2020 році та 349 млн. грн. у 2019 році, тобто спостерігається зростання на 10 млн. грн або на 2,88%;

2) у натуральному виразі – 22014 тис. уп. у 2020 році та 25602 тис. уп. у 2019 році, тобто відбулось зменшення на 3588 тис. уп. або на 14,2%.

Слід зазначити, що наявність розбіжності з обсягами чистого доходу від реалізації продукції є наслідком того, що ціни на реалізовані товари через аптечну мережу містять у собі, крім ціни від виробника, також націнку від фармацевтичного дистриб'ютора та аптеки.

Оптові компанії зазвичай купують товари у виробників великими партіями для того щоб отримати найвигідніші умови, а перепродають товар аптекам частими, тобто малими за розміром партіями. Через це існує значні товарні запаси на складах дистриб'юторів.

Загальна структура аптечних продажів досліджуваного підприємства за 2020 рік у розрізі товарних категорій має наступний вигляд:

1) у грошовому вираженні лікарські засоби займають 94,7% (+1,44 пп порівняно з 2019 роком), лікувальна косметика – 4,87% (-1,39 пп порівняно з 2019 роком), дієтичні добавки – 0,43% (-0,04 пп порівняно з 2018 роком);

2) у натуральному вираженні лікарські засоби займають 96,12% (-0,57 пп порівняно з 2019 роком), лікувальна косметика – 1% (-0,17 пп порівняно з 2019 роком), дієтичні добавки – 2,88% (+0,74 пп порівняно з 2019 роком).

Загалом аналіз структури та обсягів реалізованої продукції виявив, що досліджуване підприємство спеціалізується на виробництві лікарських засобів (95% грошових продажів), має невеликі обсяги виробництва лікувальної косметики та незначні обсяги дієтичних добавок.

Проведемо горизонтальний аналіз активів заводу (табл. 2.2).

Збільшення суми балансу зумовлене зростанням оборотних активів (+20,4%), також збільшується сума джерел фінансування, що наявні для залучення активів, це зумовлено зростанням власного капіталу (+22,2%) і короткострокових зобов'язань (+51,67%).

Таблиця 2.2

Дані до горизонтального аналізу активів**«ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» у 2019-2020 рр., тис. грн.**

Показники	2019 р.	2020 р.	Абс. відх.	Відн. відх, %
Основні засоби	89246	79131	-10115	-11,33
Необоротні активи	101331	89615	-11716	-11,56
Запаси	105766	100209	-5557	-5,25
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	67574	119841	52267	77,35
Оборотні активи	190736	229651	38915	20,4
Баланс	292067	319266	27199	9,31

Джерело: складено автором

Також доцільно провести горизонтальний аналіз пасивів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Дані до горизонтального аналізу пасивів (джерел фінансування активів)**«ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» у 2019-2020 рр., тис. грн.**

Показник	2019 р.	2020 р.	Абс. відх.	Відн. відх, %
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	70152	87630	17478	24,92
Власний капітал	78726	96204	17478	22,2
Довгострокові кредити банків	43434	28	-43406	-99,94
Інші довгострокові зобов'язання	74788	78763	3975	5,32
Довгострокові зобов'язання	118222	78791	-39431	-33,35
Короткострокові кредити банків	953	32476	31523	3307,77
Товари, роботи, послуги	81398	97147	15749	19,35
Короткострокові зобов'язання	95119	144271	49152	51,67
Баланс	292067	319266	27199	9,31

Джерело: складено автором

Зростання суми власного капіталу говорить про підвищення рівня добробуту власників.

Зростання загальної величини зобов'язань забезпечує повніше розкриття наявного потенціалу фармзаводу, хоча призводить до підвищення залежності саме від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів.

Розглянемо динаміку фінансових результатів підприємства за допомогою рисунка 2.4.

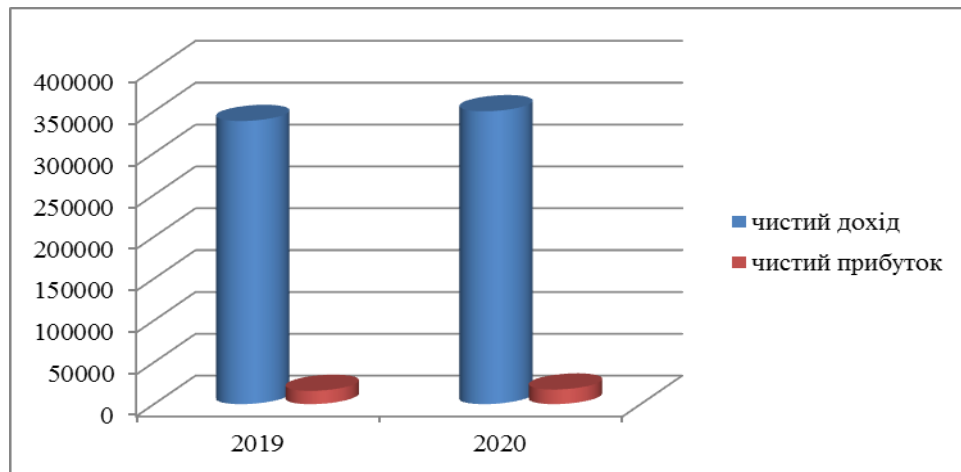

Рис. 2.4. Динаміка фінансових результатів ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» у 2019-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором

Відбулося збільшення чистого доходу від реалізації товарів та послуг на 15,26%, що вказує на високий рівень конкурентоспроможності в динамічному середовищі. Величина чистого прибутку компанії додатня (17478 тис. грн. у 2020 році), це вказує на продуману бізнес-модель.

Далі слід провести аналіз динаміки операційних витрат підприємства, для цього скористаємося таблицею 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка операційних витрат підприємства у 2019-2020 рр, тис. грн.

Назва показника	2019 р.	2020 р.	Відхилення	
			абсол.	відн., %
Матеріальні затрати	160999	142615	-18384	-11,42
Витрати на оплату праці	45795	51785	5990	13,08
Відрахування на соціальні заходи	10589	11443	854	8,06
Амортизація	20936	21212	276	1,32
Інші операційні витрати	109581	129059	19478	17,77
Разом	347900	356114	8214	2,36

Джерело: складено автором

З даних таблиці видно, що підприємство скорочує свої витрати, зокрема матеріальні, що пов'язано зі скороченням обсягів виробництва продукції.

2.3. Оцінка ефективності діяльності підприємства

Для оцінки зовнішнього середовища ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» проведемо PESTLE-аналіз, який досліджує його вплив на діяльність підприємства. Нами було побудовано таблицю, в якій перелічено основні фактори впливу та поділено їх на групи. Дані PESTLE-аналізу ПАТ «Хімфармзаводу «Червона зірка» наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

PESTLE-аналіз ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» за 2020 р.

Політичні фактори (P)	Економічні фактори (E)
1. Відсутність загальнодержавної стратегії розвитку фармацевтичної галузі України 2. Відсутні податкових стимулів з боку держави для допомоги середнім підприємствам 3. Нестача програм пільгових кредитів від державних банків на розвиток вітчизняних фармацевтичних виробників	1. Стабільний рівень інфляції 2. Стабілізація курсу гривні по відношенню до долару США 3. Зменшення рівня безробіття 4. Зростання добробуту населення
Соціальні фактори (S)	Технологічні фактори (T)
1. Трудова еміграція населення 2. Природне скорочення кількості населення внаслідок перевищення смертності над народжуваністю 3. Збільшення середньої очікуваної тривалості життя при народженні, однак із перевищенням жіночої над чоловічою	1. Зростання ролі інтернет-технологій у дистрибуції товарів 2. Поява більш ресурсозберігаючих технологій у виробництві товарів
Правові фактори (L)	Екологічні фактори (E)
1. Законодавче регулювання цін на лікарські засоби 2. Зміни у нормативних документах з контролю якості фармацевтичних товарів	1. Екологічна ситуація в населених пунктах 2. Наявність забруднювачів довкілля поблизу виробничих ділянок

Джерело: складено автором

Тепер для кращого розуміння запропонованого PESTLE-аналізу розглянемо більш детально кожний фактор окремо.

Політичні фактори:

1) сьогодні на державному рівні не імплементується жодна комплексна програма із стратегічного розвитку фармацевтичної галузі України; державні органи не мають візії та карти розвитку галузі, відсутня робота з підвищення конкурентоспроможності національного виробника в середині країни та не здійснюється просування вітчизняної продукції за кордоном;

2) ПАТ «ХФЗ «Червона зірка» за класифікацією податкової служби України є середнім за розміром підприємством; як відомо основою економіки будь-якої розвиненої країни є малі та середні підприємства, і тому уряди країн (ЄС, США, Канади, Японії, Туреччини, Китаю та інших) усіляко допомагають розвитку таких підприємств, через різні податкові стимули (податкові канікули, зменшені ставки оподаткування та інше), однак українська влада не проводить таких заходів;

3) як і перший фактор, другий також витікає з відсутності загальнодержавної стратегічної програми з підтримки підприємств фармацевтичної галузі України; відсутність цільових програм з пільгового кредитування фармацевтичних виробників (наприклад, для закупівлі передового виробничого обладнання або для фінансування оборотного капіталу) призводить до зменшення їхньої конкурентоспроможності порівняно з іноземними компаніями.

Економічні фактори:

1) після турбулентних 2014-2015 років економіка України почала поступово стабілізуватися; рівень інфляції за останні п'ять роки скоротився в рази (з 43,3% у 2015 році до 4,1% у 2020 році), тобто зростання споживчих цін поступово почало уповільнюватися, що у свою чергу призвело до підвищення платоспроможності населення;

2) курс гривні до іноземних валют (особливо до долара США) за останні п'ять років досягнув своїх нових коридорних значень (35-38 грн. за 1 дол. США), стрімка неконтрольована девальвація гривні перейшла у стан контрольованої та нерізкої за характером (здешевленням гривні на 50-100 копійок на рік);

3) офіційний річний рівень безробіття скоротився з 9,7% у кризовому 2014 році до 8,6% у 2020 році, що свідчить про покращення стану національної економіки;

4) загальний рівень добробуту українців за останні роки повернувся на докризовий рівень – середня місячна заробітна плата зросла з 192 дол. США

у 2015 році до 406 дол. США у 2020 році, тобто майже повністю повернулася на докризовий піковий рівень 2013 року (411 дол. США).

Соціальні фактори:

1) внаслідок отримання Україною безвізового режиму перетину кордону з країнами Європейського союзу та спрощення процедур отримання дозволів на роботу у цих країнах, багато українців вирішили скористатися можливістю тимчасово працевлаштуватися у країнах союзу (переважно в Польщі, Чехії, Угорщині, Італії), але у стратегічній перспективі така ситуація може призвести до повноцінної еміграції значної кількості українських робітників разом із своїми родинами;

2) увесь період незалежності України кількість народжених дітей була меншою за кількість померлих, тобто завжди спостерігався значний від'ємний природній приріст населення (наприклад, у 2020 році він склав 272,3 тис. осіб);

3) в Україні як і в усіх країнах пострадянського простору присутня одна спільна негативна тенденція, а саме – значне перевищення середньої очікуваної тривалості життя при народженні у жінок над чоловіками (у 2020 році у чоловіків – 66,92 роки, у жінок – 76,98 років, тобто різниця складає 10,06 років); середня очікувана тривалість життя зросла з 69,56 років у 1991 році до 72,01 року у 2019 році або на 2,45 роки.

Технологічні фактори:

1) під впливом нових інтернет технологій відбувається поступова трансформація традиційних каналів дистрибуції фармацевтичної продукції в усьому світі; до нововведень, наприклад, можна віднести появу інтернетаптек (відбувається торгівля фармацевтичними товарами але з деякими обмеженнями у доставці), діджітал-маркетинг (робота зі споживачами через соціальні мережі, аналіз великих даних) та інше;

2) фармацевтичні виробники завжди намагаються бути ефективними та конкурентоспроможними, для цього їм необхідно постійно впроваджувати на своїх виробничих ділянках останні технологічні досягнення, котрі

забезпечать їм зменшення витрат ресурсів на одиницю продукції.

Правові фактори:

1) регулювання з боку держави розміру націнки на лікарські засоби, котру можуть встановлювати виробники, дистриб'ютори та аптеки є однією з найголовніших тем для обговорення у галузі; на даний момент існує перелік лікарських засобів, так званий національний перелік основних лікарських засобів, на котрий встановлено розмір максимальної оптової та роздрібною націнок;

2) мають місце поступові зміни у правових документах з регулювання виробництва та дистрибуції фармацевтичних товарів, які спрямовані на посилення контролю за якістю продукції та підвищенню стандартів виробництва задля досягнення передового рівня розвинутих країн.

Екологічні фактори:

1) в індустріальних районах та містах, де знаходиться багато виробництв, що забруднюють навколишнє середовище (найбільш забруднені Донецька, Запорізька, Дніпропетровська області), значно підвищується кількість захворювань ніж в середньому по країні;

2) кожному підприємству для виробничих або інших технічних потреб потрібна велика кількість різноманітних природних ресурсів, наприклад, вода, котру зазвичай беруть зі скважини на території самого підприємства, і тому, якщо виробничі потужності розміщені у промисловій зоні з великим вмістом шкідливих речовин у ґрунті або в повітрі, то це може призвести до додаткових капітальних вкладень на придбання спеціального обладнання для фільтрації та знезараження вхідних природних ресурсів.

Згідно з PESTLE-аналізом у підприємства наявне комплексне зовнішнє середовище: з одного боку спостерігається позитивна економічна, технологічна та правова динаміка, з іншого боку політична незрілість, соціально-демографічні проблеми та складна екологічна обстановка призводять до значних втрат.

Поряд з експертним аналізом слід також провести і фінансовий аналіз ефективності діяльності підприємства.

Таблиця 2.6

**Показники рентабельності «ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»
у 2019-2020 рр., %**

Показник	2019 р.	2020 р.	Абс. відхил.
Рентабельність активів	6,33	5,72	-0,61
Рентабельність власного капіталу	21,45	19,98	-1,47
Рентабельність продаж	44,97	51,48	6,51
Рентабельність продукції	4,7	4,48	-0,22

Джерело: складено автором

Спостерігається зростання фінансової незалежності компанії, про що свідчить динаміка коефіцієнта фінансової автономії. На кінець 2020 р. підприємство спроможне самостійно фінансувати 30,13% своїх активів.

А значення поточної ліквідності нижче нормативної межі, що може вказувати на імовірність втрати саме платоспроможності у найближчій перспективі.

Рентабельність активів у 2020 р. перевищувала інфляцію, що свідчить про зростання вартості наявних у фармзаводу активів.

З метою визначення привабливості компанії в якості об'єкту інвестування доцільно співставити рентабельність власного капіталу та рентабельність альтернативних напрямків вкладення капіталу власниками. Щоб спростити розрахунок використовуються дані Національного банку України середньої доходності депозитів за 2020 р.

Таким чином, перевищення рентабельністю власного капіталу доходності по альтернативним інструментам указує, що рівень благополуччя власників фармзаводу зростає, причому більш швидкими темпами, аніж це характерно у середньому для фінансового ринку.

Проведемо аналіз фінансової стійкості підприємства за досліджуваний період, його результати представимо у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Показники фінансової стійкості підприємства 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення, %
Коефіцієнт фінансової автономії	0,20	0,30	36,3
Коефіцієнт фінансової залежності	5,06	3,72	-26,6
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,80	0,75	-8,9
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості	0,44	0,33	-26,6
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,25	0,37	49,7
Коефіцієнт фінансового левериджу	4,06	2,71	-33,2
Коефіцієнт маневровості оборотних активів	0,37	0,50	34,1
Коефіцієнт маневровості власного капіталу	1,34	1,21	-9,3
Коефіцієнт маневровості позикового капіталу	0,33	0,45	35,8

Джерело: складено автором

Аналізуючи фінансову стійкість ПАТ «ХФЗ «Червона зірка», можна зробити висновок, що за досліджуваний період підприємство покращило свій фінансовий стан та стало більш стійким. Коефіцієнт фінансової автономії збільшився на 36,3% та склав у 2020 році 0,27, що вказує на те, що власний капітал відповідає за формування 27% активів підприємства.

Відповідно до збільшення фінансової автономії фінансова залежність зменшилася на 26,6%. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшився на 8,9%, тепер у звітному році 73% усіх активів було сформовано за рахунок позикового капіталу.

Оскільки до цього вже фіксувалося зниження ділової активності досліджуваного підприємства, то зменшення коефіцієнту концентрації поточної заборгованості на 26,6% не було несподіваним: у 2020 році поточні зобов'язання формували 33% від суми активів підприємства.

На кінець звітнього року коефіцієнт фінансової стійкості підвищився на 49,7%, завдяки чому підприємство тепер може покрити близько 37% довгострокових та поточних зобов'язань за рахунок власного капіталу.

Відповідно коефіцієнт фінансового левериджу зменшився на 33,2%. Маневровість оборотних активів зросла на 34,1% і тепер 50% усіх оборотних коштів підприємства фінансується за рахунок власного капіталу та

довгострокових зобов'язань.

Коефіцієнт маневровості власного капіталу зменшився з 1,34 до 1,21 або на 9,3%, це свідчить про те що підприємству для формування власних оборотних коштів не вистачає власного капіталу і тому додатково використовується довгострокові зобов'язання, однак динаміка зменшення говорить про скорочення залежності від довгострокового позикового капіталу на формування власних обігових коштів.

Коефіцієнт маневровості позикового капіталу збільшився на 35,8%, тому для фінансування власних обігових коштів потребується 45% від загального об'єму запозичених коштів.

Висновки до розділу 2

У цілому ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» займає менше 0,5% ринку аптечних продажів, такий результат не є катастрофічним, однак менеджменту вкрай необхідно проводити політику зі збільшення ринкової частки, наприклад, за рахунок більш активного освоєння таких ніш, як дієтичні добавки та косметика.

Підприємство займає нішу низьковартісних товарів, котрі є менш інноваційними та мають низьку націнку, а це, у свою чергу, призводить до необхідності великих обсягів реалізації продукції підприємством.

Найбільш динамічною товарною групою підприємства за грошовими та натуральними обсягами продажів є дієтичні добавки. Вихід до цієї ніші на даний момент є найкращим заходом для підвищення рівня продажів підприємства, адже через низьку ефективність просування власної продукції у заводу є низка можливостей для збільшення обсягів продажів.

Проаналізувавши діяльність підприємства, можна зробити висновок, що воно певною мірою знизило ефективність своєї діяльності.

РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ХІМФАРМЗАВОД «ЧЕРВОНА ЗІРКА» З УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

3.1. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства

Важливим завданням для ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» має стати пошук дієвих напрямків підвищення ефективності функціонування досліджуваного підприємства.

Першочерговим кроком до розв'язання цього завдання є чітка класифікація. Всі чинники, що впливають на підвищення ефективності функціонування ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка», можна звести до трьох напрямків:

1) управління витратами і ресурсами (проведення заходів з підвищення ефективності поточної виробничої діяльності фармзаводу: економія витрат живої праці, зменшення фондомісткості, матеріаломісткості, зменшення енергоємності тощо);

2) розвиток і вдосконалення виробництва та іншої діяльності (впровадження результатів НТП у практичну діяльність підприємства, вдосконалення організаційної та виробничої систем управління, методів і форм організації діяльності, заходи з підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, забезпечення усіх видів діяльності вимогам сучасності);

3) удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності (позначення місця реалізації у системі управління діяльністю).

Слід розглядати внутрішні (фактори, якими можливо керувати на рівні підприємства) та зовнішні фактори (управління якими майже неможливе, оскільки вони потребують суттєвих структурних змін, розгалуження інфраструктури підприємства, залучення інституціональних механізмів з

метою забезпечення належних передумов роботи підприємства, удосконалення та розробка дієвих державних економічних та соціальних програм розвитку суспільства) [4].

Проведений аналіз діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» дозволив сформулювати перелік факторів, які чинять безпосередній вплив на ефективність і результативність діяльності підприємства, та дозволив виділити наступні їх групи:

- економічні (визначають рівень конкуренції, розвиток фінансово-кредитної системи, рівень податкового навантаження, відсоткових ставок, інвестиційний клімат). Дані фактори здійснюють суттєвий вплив на діяльність підприємства у короткостроковому періоді, вони є найсуттєвішими для підвищення ефективності і результативності поточної діяльності товариства;

- технологічні (визначають стан виробничої бази, рівень розвитку технологій, стан інноваційного розвитку фармзаводу). Здійснюють вплив на підприємство у довгостроковій перспективі, вони є внутрішніми, їх використання залежить від управлінських рішень;

- організаційні (вони визначають залучення нових управлінських технологій, рівень розвитку інфраструктури, співпрацю підприємства з органами місцевої влади та з науково-дослідними установами);

- соціальні (визначають рівень освіти, розвиток, кваліфікацію і стан здоров'я персоналу, умови праці, інфраструктуру, рівень купівельної спроможності населення). Ці фактори впливають на соціальну атмосферу в суспільстві, впевненість у майбутньому, що у свою чергу має вплив на продуктивність праці);

- політичні (визначають безпосередньо політичні рішення держави щодо входження у різні економічні союзи, введення мит, квот та ліцензій на експорт-імпорт фармпродукції). Здійснюють макроекономічний вплив і суттєво впливають на існування підприємства в цілому;

- природно-екологічні.

Для визначення перспективних напрямів підвищення ефективності діяльності та забезпечення сталого розвитку ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» необхідно, насамперед, дослідити можливості розвитку фармацевтичного ринку України: підтримку економічної диверсифікації на підприємствах; підвищення ефективності виробництва; розвиток інфраструктури транспортування продукції та її збереження; посилення контролю за дотриманням режиму використання сировини; розвиток екологічно чистого фармвиробництва; створення інститутів стандартизації та сертифікації.

Серед існуючих причин слабого розвитку ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» першочерговими слід відмітити ті, які гальмують його розвиток:

- недостатня матеріально-технічна забезпеченість, використання застарілої техніки, через що підприємство не має розширити свою присутність на зовнішніх ринках;
- неналагодженість каналів збуту виробленої фармпродукції;
- відсутність доступних та надійних джерел фінансування діяльності тощо.

Ситуація, що склалася у ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка», свідчить про необхідність посилення державної підтримки українських фармпідприємств, в тому числі шляхом надання податкових і митних преференцій.

З метою забезпечення сталого розвитку ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» основними завданнями має стати реалізація внутрішніх (ендогенних) чинників підвищення ефективності фармвиробництва, а саме:

- формування оптимальної програми виробництва основних видів фармпродукції відповідно до вимог ринку та потреб споживачів з урахуванням внутрішніх можливостей використання ресурсного потенціалу підприємства, що дозволить максимізувати прибуток;
- розробка власної стратегії розвитку, реалізація якої забезпечить

формування конкурентних переваг та підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку.

Отже, сталий розвиток та ефективна діяльність ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» можливі за умови ефективного використання виробничо-ресурсного потенціалу підприємства, визначення чітких довгострокових цілей розвитку та розробки цільової стратегічної програми, реалізація якої сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства та рівня його конкурентоспроможності.

Для підвищення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» в сучасних умовах необхідно застосовувати шляхи підвищення як внутрішньої, так і зовнішньої ефективності підприємства:

- поліпшення використання ресурсів і зменшення відходності;
- впровадження комплексної механізації та автоматизації виробництва;
- раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів підприємства;
- впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій;
- підвищення якості і збереження фармпродукції;
- розширення асортиментного ряду продукції;
- широке використання міжнародної сертифікації, як можливості охоплення нових закордонних ринків.

3.2. Обґрунтування впровадження нового виду продукції з метою підвищення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»

Діяльність сучасних підприємств пов'язана з необхідністю вибору оптимальних рішень по наявних альтернативах за критерієм економічної ефективності (обсягу виробництва продукції, обґрунтування ціни на неї, кредитної та інвестиційної політики тощо). Поряд з цим необхідно, щоб

діяльність фармзаводу була ефективною у цілому. Планування діяльності фармзаводу спрямоване до мінімізації розбіжностей поміж імовірним й бажаним (оптимальним) майбутнім розвитком заводу за умов дій під впливом навколишнього середовища. Основний сенс планування полягає в підвищенні продуктивності й ефективності діяльності фармзаводу шляхом цільової орієнтації й координації усіх процесів, виявлення й зменшення рівня ризиків, підвищення гнучкості та адаптованості виробництва до змін.

На початку слід з'ясувати, яку продукцію краще виробляти на підприємстві і в якій кількості. При цьому слід враховувати таке:

- попит на продукцію (на сьогоднішній день попит на фармацевтичну продукцію не зменшується, зокрема на лікарські препарати ряду антибіотиків, особливо враховуючи високу ціну на іноземні аналоги);

- кон'юнктуру ринку (наявність конкурентів і ціни на їхню продукцію, рівень та динаміка цін тощо). Як відомо, лише 46,38% препаратів групи антибіотиків виробляється на території України. Серед 15 вітчизняних виробників таких ліків лідерами є ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», Україна (7,25 %), ПАТ «Лубнифарм», Україна (7,25%), 53,62% препаратів цієї групи надходять з-за кордону, з 12 країн від 21 фармацевтичної компанії. Лідером серед іноземних виробників є Велика Британія, три фармацевтичні компанії якої забезпечують український ринок 11,6% антибактеріальних та хіміотерапевтичних засобів для лікування дерматологічних захворювань, але ціна не зовсім дружня для вітчизняного споживача, особливо це стосується онкохворих. Однією з діючих речовин, що використовується для лікування онкохворих, є доксорубіцин – лікарський препарат, що взаємодіє з ДНК і широко використовується в хіміотерапії. Це антрацикліновий антибіотик, що структурно нагадує дауноміцин і також інтеркалює в молекулу ДНК. Зокрема, він використовується при гострому мієлоїдному лейкозі, гострому лімфобластному лейкозі, хронічному мієлоцитарному лейкозі і саркомі Капоші. Він застосовується шляхом ін'єкцій у вену. Держава забезпечує безкоштовне лікування онкохворих саме

цим препаратом, тому ми пропонуємо досліджуваному підприємству виробляти даний препарат, оскільки у нього гарантовано буде ринок збуту за рахунок держзакупівель;

– наявність виробничих потужностей і площ, трудових, матеріальних та інвестиційних ресурсів (ПрАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» володіє виробничими площами, що зайняті обладнанням, яке виробляє лікарські засоби групи антибіотиків, очевидно, трудові, матеріальні та інвестиційні ресурси також в наявності, оскільки виробництво антибіотиків не є новим для досліджуваного підприємства).

Тому пропонуємо підприємству розпочати виробництво доксорубіцину в ін'єкціях.

Розрахуємо собівартість запропонованої продукції. Розрахунок виробничої собівартості продукції проводимо за наступними статтями калькуляції.

Стаття «Сировина та допоміжні матеріали» розраховується згідно з нормами витрат на одиницю продукції за діючими цінами.

Вартість сировини і допоміжних матеріалів на 1 тис. флаконів становитиме 134017,59 грн.

У вартість сировини включають вартість основної сировини, допоміжних матеріалів і транспортно-заготівельних робіт, а також виключають зворотні відходи:

$$\Sigma B_c = B_c + B_{\text{мат}} + B_{\text{тз}} - B_{\text{відх}} \quad (3.1)$$

Транспортно-заготівельні витрати часто складають 5-8% від вартості сировини:

$$B_{\text{тз}} = 0,05 * 134017,59 = 6700 \text{ грн. на 1 тис. флаконів.}$$

Приймаємо, що зворотні відходи складають 1% від вартості сировини:

$$B_{\text{відх}} = 0,01 * 134017,59 = 1340 \text{ грн. на 1 тис. флаконів.}$$

Таким чином, на 1 тис. флаконів:

$$\Sigma B_c = 134017,59 + 6700 - 1340 = 142058,6 \text{ грн.}$$

Таблиця 3.1

Сировина та допоміжні матеріали, грн.

Найменування	Одини- ці виміру	Норма витрат на 1 тис. флаконів	Ціна одиниці сировини і матеріалів	Вартість матеріалів на 1 тис. фл.
Основна сировина				
1. Субстанція доксорубіцину	кг	0,0625	2131000	133187,5
2. Вода для ін'єкцій	л	2,1	33,1	69,51
Допоміжна сировина				
1. Вода питна	л	0,4	25,2	10,08
2. Скляні флакони	тис. шт	1,3	10	13
3. Ковпачки алюмінієві	тис. шт	1,18	5	5,9
4. Пробка АБ гумова	тис.шт	1,18	3,6	4,248
5. Етикетка	м	0,3	12	3,6
6. Папір пакувальний	кг	0,1	28,4	2,84
7. Засоби миючі синтетичні у порошку	кг	0,42	30,25	12,705
8. Миючий засіб рідкий	л	1,26	30,96	39,0096
9. Мило господарче	шт	2,5	10,5	26,25
10. Натрій технічний	кг	0,05	128,6	6,43
11.Переокис водню 35%	л	0,035	29,46	1,03
12. Спирт етиловий ректифікований	л	0,53	95,26	50,48
13. Стериліум	мл	13	45	585
Разом				134017,59

Джерело: складено автором

Далі розрахуємо витрати за статтею «Паливо і енергія на технологічні цілі».

Таблиця 3.2

Паливо і енергія на технологічні цілі

Вид енергії	Одиниці виміру	Витрати на 1 тис. фл.	Тариф на одиницю, грн.	Вартість на 1 тис. фл., грн.
1. Електроенергія	кВт-год	252	1,8	453,6
3. Вода питна	м ³	18,3	26,9	492,27
4. Вода гаряча	м ³	88,3	106	9359,8
5. Стиснене повітря	м ³	72	90	6480
6. Газ	м ³	67,9	24,9	1691
Всього				18476,67

Джерело: розраховано автором

Далі потрібно визначити заробітну плату основних виробничих робітників. Для цього скористаємося даними підприємства за минулий рік. Цей показник дорівнював 23764 грн. на 1 тис. флаконів.

Відповідно відрахування на соціальні заходи складуть:

$$23764 * 0,22 = 5228,08 \text{ грн. на 1 тис. флаконів.}$$

Витрати на утримання та експлуатацію обладнання дорівнюватимуть базовим значенням калькуляції аналогічного препарату і складуть 41356 грн. на 1 тис. флаконів.

Стаття «Загальновиробничі витрати». Загальновиробничі витрати можна прийняти за структурою базового виробництва на рівні 30% від суми витрат на основну заробітну плату. Витрати на 1 тис. флаконів:

$$23764 * 0,3 = 7129,2 \text{ грн. на 1 тис. флаконів.}$$

Суму адміністративних витрат (5% від виробничої собівартості) та витрат на збут (3% від виробничої собівартості) розрахуємо в зведеній таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Собівартість 1 тис. флаконів доксорубіцину за статтями калькуляції

Статті калькуляції	Витрати, грн.	Структура, %
1. Сировина основні і допоміжні матеріали	142058,65	62,7
2. Паливо і енергія на технологічні цілі	18476,67	8,1
3. Заробітна плата основних виробничих робітників	23764	10,5
4. Відрахування на соціальні заходи	5228,08	2,3
5. Витрати на утримання і експлуатацію устаткування	21356	9,4
6. Загальновиробничі витрати	7129,2	3,1
Виробнича собівартість	218012,59	96,2
Адміністративні витрати	6540,371	2,9
Витрати на збут	2180,12	1,0
Повна собівартість	226733,101	100,0
Ціна при рентабельності 15%	260743,066	-

Джерело: складено автором

Згідно даних «Прозоро», державні закупівлі склали 6789 тис. флаконів. Безпосередньо для онколікарень Запорізької, Полтавської та Криворізької областей річна потреба в доксорубіцині складає 90 тис. флаконів, отже, заплануємо виробництво у цьому обсязі та розрахуємо основні економічні

показники проєкту [9].

Чистий дохід від реалізації складе:

$$90 * 260743 / 1000 = 23466,87 \text{ тис. грн.}$$

Приріст собівартості дорівнюватиме:

$$90 * 218012,59 / 1000 = 19621,1 \text{ тис. грн.}$$

Приріст адміністративних витрат:

$$90 * 6540,3 / 1000 = 588,6 \text{ тис. грн.,}$$

$$\text{витрат на збут: } 90 * 2180,12 / 1000 = 196 \text{ тис. грн.,}$$

$$\text{приріст повних витрат: } 90 * 226733,1 / 1000 = 20405,9 \text{ тис. грн.}$$

Зведемо отримані результати до таблиці та оцінимо вплив їх на основні показники діяльності підприємства.

Таблиця 3.4

Вплив заходу на основні показники діяльності підприємства, тис. грн.

Показник	2020 рік	Проектний рік	Відхил. абсол.	Відх. відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції	390016	413482,88	23466,88	5,7
Собівартість продукції	189257	208878,13	19621,13	9,4
Адміністративні витрати	36880	37468,63	588,63	1,6
Витрати на збут	108619	108815,21	196,21	0,2
Валовий прибуток	200759	204604,74	3845,74	1,9
Операційний прибуток	37538	40598,90	3060,90	7,5
Чистий прибуток	17478	19987,94	2509,94	12,6
Витрати на 1 грн реалізованої продукції	0,86	0,86	0,00	0,1
Рентабельність продукції, %	5,22	5,63	0,41	x

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Обсяг виробництва доксорубіцину для ін'єкцій у натуральному виразі передбачається на рівні 90 тис. флаконів на рік, при цьому чистий дохід від реалізації продукції при ціні 1 тис. флаконів 260743 грн. складе 23466,88 тис. грн.

У вартісному виразі витрати на виробництво 1 тис. флаконів становлять 226733,1 грн., прибуток на весь запланований обсяг складе 3060,9 тис. грн., чистий прибуток на рік (враховуючи, що податок на прибуток

становить 18%) складе 2509,9 тис. грн., рентабельність продукції в плановому році складатиме 5,63%, тобто зросте на 0,41 пп.

Висновки до розділу 3

Для визначення перспективних напрямів підвищення ефективності діяльності та забезпечення сталого розвитку ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» необхідно, насамперед, дослідити можливості розвитку фармацевтичного ринку України: підтримку економічної диверсифікації на підприємствах; підвищення ефективності виробництва; розвиток інфраструктури транспортування продукції та її збереження; посилення контролю за дотриманням режиму використання сировини; розвиток екологічно чистого фармвиробництва; створення інститутів стандартизації й сертифікації.

На основі дослідження ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» було розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності підприємства, що дасть змогу отримати додатковий прибуток.

Проведені розрахунки свідчать, що запропонований проєкт є прибутковим та в подальшому можливе його впровадження на підприємстві.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі здійснено обґрунтування теоретичних засад і проведено розробку практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка».

Отримані результати дозволяють зробити наступні висновки.

Досліджено теоретичну сутність ефективності. Проведено дослідження понять «ефективність» та «економічна ефективність», яке засвідчило наявність різноманітних трактувань економічної сутності зазначених дефініцій. На основі узагальнення підходів до визначення ефективності, найвлучне визначення цієї категорії: ефективність – це досягнення максимально вигідного співвідношення результатів виробничої діяльності підприємства і витрат, що забезпечили їх отримання.

Розглянуто видову класифікацію ефективності, систематизовану за низкою значущих з погляду важливості оцінки та аналізу різних сторін діяльності підприємства ознак, що дозволяє характеризувати її із різних боків.

Розглянуто фактори впливу на ефективність діяльності підприємства. Встановлено, що на ефективність діяльності підприємства зазвичай має вплив не один, а відразу декілька факторів. При чому вони можуть бути взаємопов'язаними між собою та впливати на результат із зовнішнього і внутрішнього середовищ.

Класифікація факторів впливу на економічну ефективність діяльності суб'єктів господарювання дає змогу кожному підприємству оцінити власну діяльність, дослідивши і вивчивши її за ключовими ознаками, які дозволяють визначити наскільки функціонування підприємства є прибутковим чи збитковим.

Досліджено методичний інструментарій визначення ефективності діяльності підприємства. Установлено, що у сучасній науковій літературі запропоновано безліч підходів до оцінки економічної ефективності.

Враховуючи переваги використання сучасних методик, потрібно систематично вивчати досвід провідних вітчизняних та зарубіжних суб'єктів господарювання щодо механізму проведення оцінки економічної ефективності функціонування підприємства і формувати власну систему показників для аналізу результативності фінансово-господарської діяльності, насамперед, в залежності від її спрямованості та специфіки галузі.

Досліджено господарсько-правові засади функціонування ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» та надано його загальну характеристику. Встановлено, що ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» спеціалізується на виробництві лікарських препаратів, БАДів та мазей. У ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» використовується лінійно-функціональна організаційна структура.

Проведено аналіз фінансово-економічного стану ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка». Встановлено, що підприємство у 2019-2020 рр. Було прибутковим. Розмір чистого прибутку в 2020 р. збільшився у порівнянні з 2019 р. на 1574 тис. грн. За 2019-2020 рр. фінансова стійкість ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» підвищилася, але слід і надалі вживати заходів щодо зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Аналіз показників ефективності діяльності показав: деякі показники рентабельності капіталу ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» погіршилися; основні виробничі фонди підприємства використовувалися ефективно, проте фондівіддача активної частини основних фондів зменшилася; оборотні кошти підприємства найкраще використовувалися в 2019 р.; матеріальні ресурси використовувалися ефективно, найбільший розмір чистого прибутку, що припадає на 1 грн. матеріальних витрат, спостерігався в 2020 р.

Аналіз узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємства показав, що ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» – досить рентабельне підприємство.

Було визначено перспективні напрямки та заходи щодо підвищення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка».

Встановлено, що перспективним напрямом підвищення ефективності діяльності даного фармацевтичного підприємства є виробництво продукції по держзамовленню. Також встановлено, що важливим шляхом підвищення ефективності діяльності ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка» є впровадження на підприємстві новітніх інтенсивних та ресурсозберігаючих технологій.

Обґрунтовано доцільність впровадження у виробництво на підприємстві антибіотику доксорубіцину. Встановлено, що виробництво нової продукції призведе до збільшення чистого прибутку підприємства на 2509,9 тис. грн., а, отже, і до підвищення ефективності його діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н. Е. Категорія «ефективність» у системі взаємодоповнюючих понять. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2019. Вип. 1 (1). С. 307-313.
2. Александрова В. О. Методичні положення визначення факторів впливу на ефективність проведення реорганізації діяльності. *Бізнес Інформ*. 2022. № 2. С. 146-152.
3. Аналіз фармацевтичного і аптечного ринку України. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-farmaceuticheskogo-i-aptechnogo-rynka-ukrainy-2020-god> (дата звернення: 29.11.2022).
4. Бешковець М., Чернятін М. Оцінка ефективності управління промислового підприємства на основі фінансових показників діяльності. *Управління змінами та інновації*. 2019. № 3. С. 27-32.
5. Батракова Т. І. Сутність поняття «економічна ефективність» діяльності підприємства в ринкових умовах. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. Серія: Економічні науки. 2015. № 1 (1). С. 172-178. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2015_1\(1\)__26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2015_1(1)__26) (дата звернення: 26.11.2022).
6. Бичкова Н. В. Вплив якості корпоративного управління на ефективність діяльності компаній. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 45. С. 3-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_45_3 (дата звернення: 26.11.2022).
7. Богданович О. Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2020. № 1. С. 45-58.
8. Бойчук Н. Я. Вплив стратегії розвитку на ефективність діяльності підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2016. Вип. 18 (1). С. 66-70. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_18\(1\)__19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_18(1)__19) (дата звернення: 26.11.2022).

9. Вислободська Г. П. Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств на ринку виробничих послуг. *Інноваційна економіка*. 2016. № 5-6. С. 92-96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_5-6_18 (дата звернення: 26.11.2022).

10. Григораш О. В. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств України. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. С. 221-226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_11_34 (дата звернення: 26.11.2022).

11. Гринько О. В. Ефективність логістичної діяльності суб'єктів господарювання. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Економіка. 2016. Т. 21. Вип. 9. С. 32-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_escop_2016_21_9_8 (дата звернення: 26.11.2022).

12. Данилишин М. С. Ефективність діяльності бурякоцукрової галузі України. *Економіка та держава*. 2016. № 1. С. 108-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2016_1_26 (дата звернення: 26.11.2022).

13. Дорошенко О. О. Визначення впливу бюджетної та фіскальної політики держави на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 21. С. 59-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2015_21_13 (дата звернення: 26.11.2022).

14. Дудка М. О. Оцінка впливу структури джерел фінансування підприємств АПК на ефективність їхньої діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 19 (1). С. 133-137. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevscg_2018_19\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevscg_2018_19(1)_31) (дата звернення: 26.11.2022).

15. Занозовська О. Г. Ефективність діяльності підприємства: управлінський аспект. *Інтелект XXI*. 2016. № 6. С. 90-95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2016_6_10 (дата звернення: 26.11.2022).

16. Іванюта П. В. Ефективність системи менеджменту за показниками діяльності підприємства. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2021. № 27. С. 133-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2021_27_16 (дата

звернення: 26.11.2022).

17. Измайлова К. Обґрунтування економічних рішень щодо підвищення ефективності проєктів на передінвестиційній стадії. *Економіка України*. 2021. № 10. С. 79-87.

18. Керанчук Т. Л. Концепція вартісно-орієнтованого управління підприємством та можливості її адаптації в Україні. *Фінанси України*. 2021. № 7. С. 104-114.

19. Клименко В. В. Ефективність діяльності підприємств на ринку логістичних послуг в Україні. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. Вип. 17 (2). С. 94-108. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2021_17\(2\)__11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2021_17(2)__11) (дата звернення: 26.11.2022).

20. Криша В. В. Ефективність діяльності підприємств в умовах розвитку електронних ринків. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 642-646. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_5_144 (дата звернення: 26.11.2022).

21. Купріна Н. М. Ефективність діяльності підприємств та їх об'єднань: аналіз, моніторинг, забезпечення. *Економіка харчової промисловості*. 2016. Т. 8. Вип. 1. С. 19-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2016_8_1_4 (дата звернення: 26.11.2022).

22. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2018. 205 с.

23. Легомінова С. В. Ефективність інноваційної діяльності сучасного підприємства в умовах інформаційної асиметрії. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2016. № 2. С. 55-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2016_2_10 (дата звернення: 26.11.2022).

24. Литвин О. Є. Вплив корпоративної культури на ефективність діяльності організації. *Фінансовий простір*. 2019. № 4. С. 127-140. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2019_4_11 (дата звернення: 26.11.2022).

25. Мельникова К. В. Ефективність діяльності логістичних систем

Бізнес Інформ. 2021. № 12. С. 283-287. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_12_41 (дата звернення: 26.11.2022).

26. Музика П. М. Вплив витрат виробництва на ефективність діяльності великих аграрних формувань в ринкових умовах. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*. 2015. Т. 17, № 4. С. 289-296. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnu_2015_17_4_50 (дата звернення: 26.11.2022).

27. Найда І. С. Вплив соціоекономіки на ефективність виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 015. № 3. С. 326-333. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnauc_econ_2015_3_40 (дата звернення: 26.11.2022).

28. Олексюк О. І. Економіка результативності діяльності підприємства: монографія. К.: КНЕУ, 2018. 362 с.

29. Отенко І. П. Ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 6. С. 190-195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_6_26 (дата звернення: 26.11.2022).

30. Павликівська О. І. Соціальні аспекти діяльності підприємств та фактори їхнього впливу на ефективність їх функціонування. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27 (1). С. 163-166. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_27\(1\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_27(1)_33) (дата звернення: 26.11.2022).

31. Пачева Н. О. Вплив мотиваційного менеджменту на ефективність діяльності організації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Економічні науки. 2021. № 11 (3). С. 42-46. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2021_11\(3\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2021_11(3)_7) (дата звернення: 26.11.2022).

32. Петренко В. С. Еколого-економічна ефективність діяльності спільних аграрних підприємств. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1261-1265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_11_305 (дата звернення: 26.11.2022).

33. Петровці М. М. Ефективність діяльності підприємств-

природокористувачів (за матеріалами підприємств Закарпатської області): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами». Ужгород, 2014. 20 с.

34. Петрук О. М., Трусова Н. В., Полчанов А. Ю., Довгалюк В. В. Вплив структури капіталу на ефективність діяльності комунальних підприємств пасажирського транспорту. *Modern economics*. 2020. № 24. С. 132-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2020_24_23 (дата звернення: 26.11.2022).

35. Пілець Н. І. Тенденції та фактори впливу на ефективність виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2015. № 6. С. 170-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_6_45 (дата звернення: 26.11.2022).

36. Планування діяльності підприємства: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Белов М. А., Євдокимова Н. М., Москалюк В. Є. [та ін.]; За заг. ред. Москалика В. Є. К.: КНЕУ, 2018. 252 с.

37. Продіус О. Вплив реклами на ефективність діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 9. С. 135-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2015_9_14 (дата звернення: 26.11.2022).

38. Радева М. М. Економічна ефективність діяльності підприємства: методичний і практичний аспекти. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 4 (2). С. 94-99. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_4\(2\)__15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_4(2)__15) (дата звернення: 26.11.2022).

39. Рац О. М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства». *Економічний простір*: зб. наук. праць. 2018. № 15. С. 275-285.

40. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та

результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_6_44 (дата звернення: 26.11.2022).

41. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2014. 346 с.

42. Сайт ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка». URL: <https://zvezda.kharkov.ua/ua/news/category/akcioneram-.html?&page=> (дата звернення: 26.11.2022).

43. Світлична Я. В. Оцінка та забезпечення економічної результативності функціонування дорожньо-будівельних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступня канд. екон. наук: спец. 08.07.03 «Економіка будівництва». Харків, 2019. 19 с.

44. Система розкриття інформації на фондовому ринку України. URL: <http://smida.gov.ua> (дата звернення: 26.11.2022).

45. Скриль В. В. Ефективність фінансово-господарської діяльності електротранспорту міста Полтави. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_5_28 (дата звернення: 26.11.2022).

46. Співак І. Я., Крепич С. Я. Оцінювання рівня впливу мотивації праці на ефективність діяльності. *Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія*. 2020. № 3. С. 22-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Itki_2020_3_5 (дата звернення: 26.11.2022).

47. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: учеб. пособие. К.: МАУП, 2020. 172 с.

48. Ткаченко А. М., Колесников Є. В. Ефективність управління логістичним процесом діяльності підприємства. *Економічний вісник ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»*. 2017. № 2. С. 147-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evdvnz_2017_2_28 (дата звернення: 26.11.2022).

49. Трут О. О., Миколайчук О. П. Ефективність операційної діяльності роздрібного торговельного підприємства та методологія її вимірювання.

Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. 2018. № 3. С. 26-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpush_2018_3_5 (дата звернення: 26.11.2022).

50. Фармація України – 2019: минуле, сучасність, перспективи. За матеріалами VIII Національного з'їзду фармацевтів України. Газета «Аптека» від 26 вересня 2019 р. № 37 (1058). URL: <http://www.apteka.ua/article/385701> (дата звернення: 26.11.2022).

51. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (дата звернення 02.11.2022).

52. Шандрівська О. Є., Цветковська А. В. Дослідження фармацевтичного ринку України: у фокусі концентрація ринку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія «Проблеми економіки та управління». 2022. Т. 6. № 1. С. 56-68.

53. Шевченко А. А., Петренко О. П., Орлова В. О. Дослідження факторів впливу на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні. *Наукові горизонти.* 2020. Т. 23, № 9. С. 68-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2020_23_9_10 (дата звернення: 26.11.2022).

54. Шляга О. В. Ефективність господарської діяльності: сутність та підходи. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії.* 2016. Вип. 1. С. 43-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_1_8 (дата звернення: 26.11.2022).

55. Шульський М. Г. Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств Львівщини. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького.* Серія: Економічні науки. 2016. Т. 18, № 2. С. 188-192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/smlnues_2016_18_2_38 (дата звернення: 26.11.2022).

56. Шура Н. О., Чубаров Д. В. Чинники впливу на ефективність управлінської діяльності: формування, групування, наслідки. *Молодий вчений.* 2016. № 3. С. 239-242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_3_57

(дата звернення: 26.11.2022).

57. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20 (3). С. 174-177. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20\(3\)__38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20(3)__38) (дата звернення: 26.11.2022).

58. David Ricardo. Policonomics. 30 January 2012.

59. Management Michael H. Mescon, Michael Albert, Franklin Khedouri Harper & Row, 1988, 777 p.

60. Campbell R. McConnell, Sean M. Flynn, Stanley L. Brue Economics: Principles, Problems, and Policies 20th Edition.

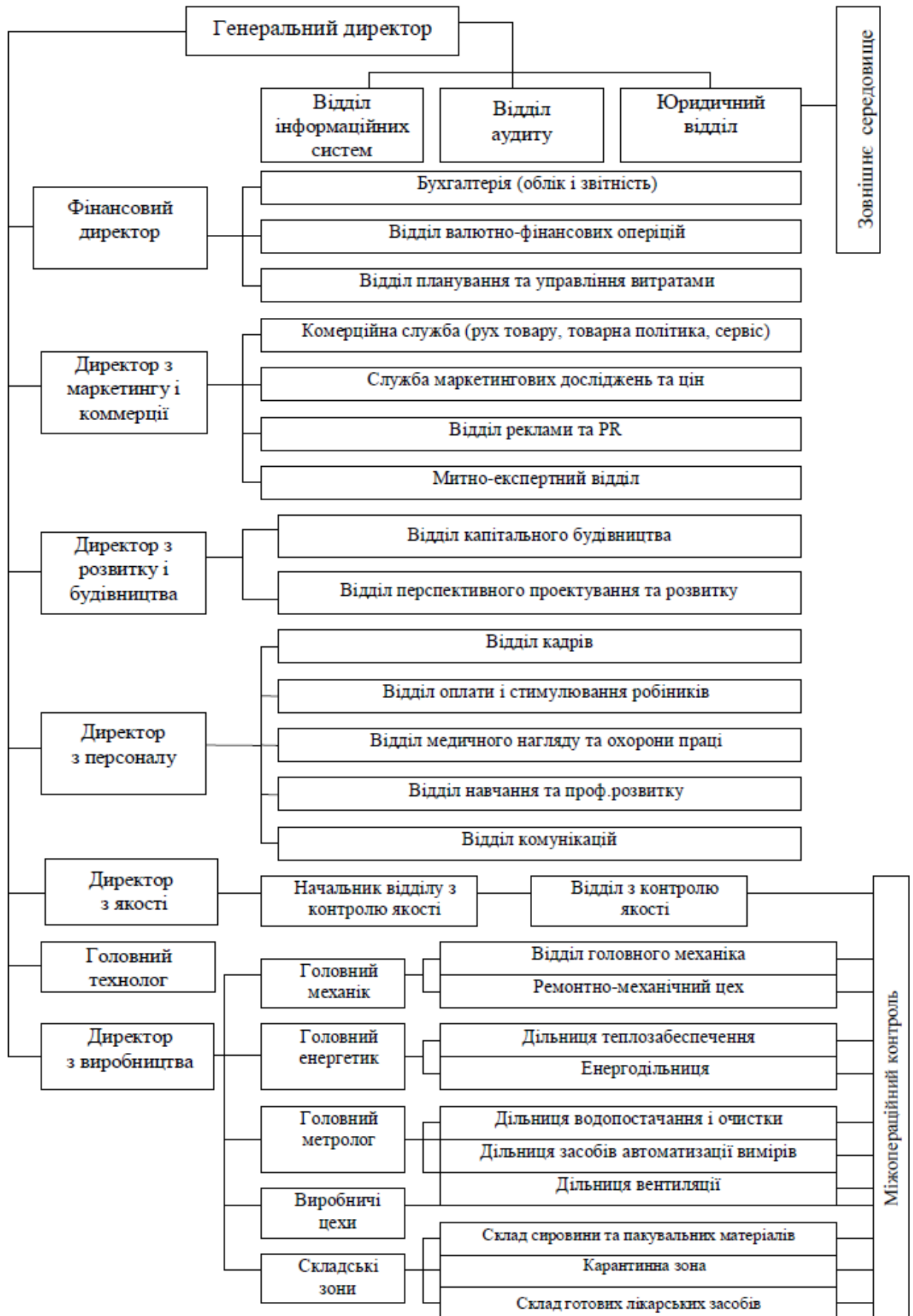
61. Leibenstein, H. Allocative Efficiency and X-Efficiency // The American Economic Review, 56 (1966). PP. 392-415.

62. Sullivan, Arthur; Steven M. Sheffrin (2003). Economics: Principles in action. Upper Saddle River, New Jersey 07458: Pearson Prentice Hall. PP.15.

63. Management, Revised Edition (Peter Drucker, Joseph A. Maciariello). 2008.

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХІМФАРМЗАВОД "ЧЕРВОНА ЗІРКА"	Дата (рік, місяць, число)	2021	01	01
Територія	ХАРКІВСЬКА	за СДРГКУ	00481241		
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОАТУУ	6310138800		
Вид економічної діяльності	Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів	за КОПФІ	230		
Середня кількість працівників	1 438	за КВЕД	21.20		
Адреса, телефон	вулиця Гордієнківська, буд. 1, м. ХАРКІВ, ХАРКІВСЬКА обл., 61010		7330287		
Одиниця виміру: тис. грн. без десятикового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):					
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					
за міжнародними стандартами фінансової звітності					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	12 085	10 484
первісна вартість	1001	12 179	10 578
накопичена амортизація	1002	94	94
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	89 246	79 131
первісна вартість	1011	183 376	193 557
знос	1012	94 130	114 426
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	101 331	89 615
II. Оборотні активи			
Залишки	1100	105 766	100 209
Виробничі запаси	1101	50 310	52 534
Незавершене виробництво	1102	3 657	1 535
Готова продукція	1103	51 704	46 082
Товари	1104	95	58
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити переуступання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	67 574	119 841
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	8 385	2 026
з бюджетом	1135	8 664	5 317
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10	8
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	337	2 155
Готівка	1166	1	-
Рахунки в банках	1167	336	2 155
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частина переуступки у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:	1181	-	-
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	95
Інші оборотні активи	1190	-	229 651
Усього за розділом II	1195	190 736	-
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	319 266
Баланс	1300	292 067	319 266

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал	1400	1 900	1 900
Зареєстрований (пайовий) капітал	1401	-	-
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1405	6 199	6 199
Капітал у дооцінках	1410	-	-
Додатковий капітал	1411	-	-
Емсійний дохід	1412	-	475
Накопичені курсові різниці	1415	475	87 630
Резервний капітал	1420	70 152	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1425	(-)	(-)
Неоплачений капітал	1430	(-)	(-)
Видучений капітал	1435	-	-
Інші резерви	1495	78 726	96 204
Усього за розділом I	1500	-	-
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	1505	-	28
Пенсійні зобов'язання	1510	43 434	78 763
Довгострокові кредити банків	1515	74 788	-
Інші довгострокові зобов'язання	1520	-	-
Довгострокові забезпечення	1521	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1525	-	-
Цільове фінансування	1526	-	-
Благодійна допомога	1530	-	-
Страхові резерви	1531	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1532	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1533	-	-
резерв незароблених премій	1534	-	-
інші страхові резерви	1535	-	-
Інвестиційні контракти	1540	-	-
Призовий фонд	1545	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1595	118 222	78 791
Усього за розділом II	1600	953	32 476
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	953	32 476
Короткострокові кредити банків	1605	4 901	2 463
Векселі видані	1610	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1615	81 398	97 147
товари, роботи, послуги	1620	865	2 925
розрахунками з бюджетом	1621	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1625	159	214
розрахунками зі страхування	1630	1 036	1 726
розрахунками з оплати праці	1635	-	1 363
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1650	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1660	5 154	5 627
Поточні забезпечення	1665	-	-
Доходи майбутніх періодів	1670	-	330
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1690	653	144 271
Інші поточні зобов'язання	1695	95 119	-
Усього за розділом III	1700	-	-
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1800	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1900	292 067	319 266
Баланс	1900	292 067	319 266

Керівник

Головний бухгалтер

Грутасв Ігор Вікторович

Черненко Ігор Олександрович

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток В

Підприємство **ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХІМФАРМЗАВОД "ЧЕРВОНА ЗІРКА"** (найменування)
 Дата (рік, місяць, число) **2021 01 01** за СДРПОУ **00481241**
 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) **Рік 2020** Р- Форма №2 Код за ДКУД **1801003**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	390 016	338 381
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(189 257)	(186 199)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:	2090	200 759	152 182
прибуток	2095	(-)	(-)
збиток	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2110	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2111	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2112	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2120	15 055	32 144
Інші операційні доходи	2121	-	-
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2122	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2123	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(36 880)	(35 016)
Адміністративні витрати	2150	(108 619)	(97 575)
Витрати на збут	2180	(32 777)	(25 912)
Інші операційні витрати	2181	-	-
у тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2182	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції			
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	37 538	25 823
прибуток	2195	(-)	(-)
збиток	2200	-	-
Доход від участі в капіталі	2220	-	3 769
Інші фінансові доходи	2240	-	19
Інші доходи	2241	-	-
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2250	(15 215)	(9 072)
Фінансові витрати	2255	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2270	(814)	(936)
Інші витрати	2275	-	-
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті			

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:	2290	21 509	19 603
прибуток	2295	(-)	(-)
збиток	2300	(4 031)	(3 699)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2305	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування			
Чистий фінансовий результат:	2350	17 478	15 904
прибуток	2355	(-)	(-)
збиток			

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	17 478	15 904

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	142 615	160 999
Витрати на оплату праці	2505	51 785	45 795
Відрахування на соціальні заходи	2510	11 443	10 589
Амортизація	2515	21 212	20 936
Інші операційні витрати	2520	129 059	109 581
Разом	2550	356 114	347 900

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Трутаєв Ігор Вікторович

Черненко Ігор Олександрович